

Tuomas Maja

TILINPÄÄTÖSANALYYSI YRITYKSEN JOHDON NÄKÖKULMASTA

Case Henkilöstöpalveluyritys X

Opinnäytetyö

kevät 2016

SeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri

Liiketalouden tutkinto-ohjelma

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Liiketalous ja kulttuuri

Tutkinto-ohjelma: Liiketalouden koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Taloushallinto

Tekijä: Tuomas Maja

Työn nimi: Tilinpäätösanalyysi yrityksen johdon näkökulmasta, Case Henkilöstöpalveluritys X

Ohjaaja: Erkki Kytönen

Vuosi: 2016

Sivumäärä: 46

Liitteiden lukumäärä: 3

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää keskisuuren henkilöstöpalvelukonsernin taloudellista tilannetta ja sen kehitystä vuosilta 2011–2013. Analyysi on toteutettu yrityksen johdon näkökulmasta. Kohdeyrityksen taloutta tutkitaan kannattavuuteen, vakavaraisuuteen ja maksuvalmiuteen pohjautuvalla tunnuslukuanalyysillä. Tarkentavana analyysinä liitteissä on kassavirtalaskelma.

Tilinpäätösanalyysin viitekehyksen teoriaosuus sisältää tilinpäätöksen ja tilinpäätösanalyysin perusteet. Teoriaosuus kokonaisuudessaan keskittyy tutkimaan tilinpäätösanalyysin ja yrityksen johdon välistä yhteyttä. Työn lukijalla oletetaan olevan perustietämys kirjanpidosta.

Tilinpäätösanalyysi pohjautuu henkilöstöpalveluyritys X:n virallisiin tilinpäätöksiin. Tilinpäätösanalyysi kuvaa yrityksen tilinpäätökseen pohjautuvaa taloudellista tilannetta. Yrityksen taloudellisen tilan kehittymistä kuvataan keskeisillä tunnusluvuilla. Tuloksia on verrattu toimialan, työvoiman vuokrauksen, tilastotietokantaan Toimiala Online -tutkimustietokannan kautta. Kuvioissa Excelillä toteutetut pylväsdiagrammit esittävät tarkasteltavan yrityksen arvoja. Toimialan mediaanit sekä ylä- ja alakvartiilit on esitetty värillisin käyrin.

Analyysin avulla voidaan todeta yrityksen taloudellisen luokituksen olevan hyvä verrattuna muuhun toimialaan, vaikka yrityksen liikevaihto laski viimeisellä mitattavalla tilikaudella.

Avainsanat: tilinpäätösanalyysi, tilinpäätös, tunnuslukuanalyysi, henkilöstöpalveluyritys,

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Business and Culture

Degree programme: Business Management

Specialisation: Accounting

Author: Tuomas Maja

Title of thesis: Financial statement analysis from the point of view of financial management, Case Personnel Services Company X

Supervisor: Erkki Kytönen

Year: 2015

Number of pages: 46

Number of appendices: 3

The purpose of the work was to find out about the financial situation of Personnel Services Company X, a medium-sized company operating in personnel renting sector as a consolidated company. The years analyzed were 2011–2013. The analysis was conducted from the company management's point of view. The aim was to review the company's business operations by key figures based on its liquidity, profitability, activity and leverage ratios.

The theoretical part includes the basics of financial statements and financial statement analysis. The main point of the theoretical part is to examine the connection between financial statement analysis and the company's management. The reader of this work is expected to be familiar with the basics of bookkeeping.

The financial statement analysis is based on the official financial statements of personnel Services Company X from the years 2011–2013. The financial analysis provides information about the company's financial state. The most common key figures are used to find out the company's financial development. The results were compared to the domain database of personnel renting industry through the Toimiala Online service. Excel bar diagrams show the development of the examined company.

The result was that the company's financial rating is good compared to the rest of the industry, even though the company's revenue decreased during the last accounting period.

Keywords: financial statement, personnel services, financial analysis, key figures

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	1
Thesis abstract	2
SISÄLTÖ	3
Kuvio- ja taulukkoluetelo	5
1 JOHDANTO	6
1.1 Opinnäytetyön tavoite ja aiheen rajaus	7
1.2 Opinnäytetyön rakenne	7
2 ANALYYSI OSANA JOHDON PÄÄTÖKSENTEKOA.....	8
2.1 Talouden ohjaus.....	8
2.2 Strateginen johdon laskentatoimi	10
2.3 Strateginen tilinpäätösanalyysi.....	11
2.4 Sidosryhmät	13
3 TILINPÄÄTÖSANALYYSIN LAATIMINEN	15
3.1 Tilinpäätös ja kirjanpitolaki	15
3.2 Tilinpäätösanalyysi.....	18
3.3 Tuloslaskelman oikaisu	21
3.4 Taseen oikaisu	22
3.5 Keskeisimmät tunnusluvut ja tulkinta	24
3.5.1 Kannattavuus	24
3.5.2 Vakavaraisuus.....	26
3.5.3 Maksuvalmius	29
4 KOHDEYRITYKSEN TILINPÄÄTÖSANALYYSI	31
4.1 Toimeksiannon kuvaus.....	31
4.2 Tutkimusmenetelmä ja – aineisto.....	32
4.3 Tunnuslukuanalyysi.....	33
4.3.1 Kannattavuus	34
4.3.2 Vakavaraisuus.....	37
4.3.3 Maksuvalmius	39
4.4 Johtopäätökset.....	40
5 YHTEENVETO.....	43

LÄHTEET	45
LIITTEET	46

Kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1. Yrityksen reaali prosessi	9
Kuvio 2. Tuloslaskelman ja taseen välinen yhteys	17
Kuvio 3. Mittaussääntöjen monitasoisuus	20
Kuvio 4. Liikevaihdon kehitys sekä toimialan tunnuslukugrafiikka 2011–2013	33
Kuvio 5. Liikevaihdon muutosprosentti 2011–2013	34
Kuvio 6. Käyttökateprosentti 2011–2013.....	35
Kuvio 7. Nettotulosprosentti 2011–2013	36
Kuvio 8. Sijoitetun pääomantuottoprocentti 2011–2013.....	37
Kuvio 9. Omavaraisuusaste 2011–2013	38
Kuvio 10. Suhteellinen velkaantuneisuusprosentti 2011–2013.....	39
Kuvio 11. Current ratio 2011–2013	40
Taulukko 1. Johdon laskentatoimien erot.....	11
Taulukko 2. Yrityksen epäonnistumis- ja onnistumiskierre.....	12
Taulukko 3. Kustannusrakenne, prosenttia liikevaihdosta 2011–2013	34
Taulukko 4. Kannattavuuden kehityksen tunnusluvut 2011–2013	36
Taulukko 5. Rahoitusrakenteen kehityksen tunnusluvut 2011–2013	37

1 JOHDANTO

Yrityksen tilinpäätös on tärkeä tiedonlähde yrityksen ulkoisille ja sisäisille sidosryhmille. Niin sijoittajat, rahoittajat, asiakkaat kuin tavarantoimittajatkin käyttävät hyödyksi tilinpäätöksestä ilmeneviä tietoja arvioidessaan yrityksen taloudellista suorituskykyä ja ennustaessaan sen kehitystä. Yrityksen taloudellisen tilan arvioinnista on tullut entistä merkittävämpi osa talouden päätöksentekoa. Esimerkiksi yritys-kauppatilanteet, sijoituspäätökset tai yrityksen konkurssiriskin arviointi vaativat päätöksentekijältä luotettavaa tietoa yrityksen taloudellisesta tilasta.

Tilinpäätösanalyysissä verrataan yrityksen taloudellista tilaa eri ajanjaksoina. Eri sidosryhmät ovat kiinnostuneita yrityksen tilasta eri näkökulmista. Tästä johtuen tilinpäätösanalyysin avulla tuotetaan tietoa yrityksen toiminnasta useista eri näkökulmista. Yrityksen kannattavuus, vakavaraisuus, maksuvalmius ja toiminnan tehokkuus ovat keskeisimpiä analysoinnin kohteena olevia yrityksen ominaisuuksia. Yrityksen johdon strategiset tavoitteet keskittyvät yleensä sijoitetun pääoman tuottotavoitteisiin ja vakavaraisuustavoitteisiin. Työ keskittyy tutkimaan henkilöstöpalvelualalla toimivan case yrityksen konsernitilinpäätöstietoja vuosilta 2011–2013. Taloudellisen tilan hahmottamiseksi tunnuslukuja verrataan henkilöstöpalvelualan julkisten tilinpäätöstietojen mediaaneihin. Suomalainen tilinpäätösnormisto vaatii tilinpäätöksessä esitettävän taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot, joiden pohjalta tunnuslukuanalyysi laaditaan. Yrityksen tulee noudattaa lain mukaan hyvää kirjanpitoa tilinpäätöstietojen luotettavuuden takaamiseksi. Työn loppuosassa on esitetty yrityksen oikaistu tase ja tuloslaskelma vuosilta 2011–2013, jonka pohjalta tilinpäätösanalyysin tunnusluvut lasketaan Excel-taulukoihin. Keskeisimpien tunnuslukujen laskentakaavat on esitetty opinnäytetyön teoriaosuudessa.

1.1 Opinnäytetyön tavoite ja aiheen raja

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia suomalaisen, keskisuuren henkilöstöpalveluyrityksen taloudellista tilannetta ja kehitystä tilinpäätösanalyysin avulla. Tilinpäätösanalyysi toteutetaan laskemalla konsernin kolmesta edeltävästä tilinpäätöksestä, vuosilta 2011–2013 keskeisimmät tunnusluvut prosenttilukuina. Yrityksen tunnuslukujen kehitystä esitetään taulukoiden avulla. Tunnuslukuja verrataan työvoiman vuokrauksen toimialan ylä- ja alakvartiiliin sekä mediaaniin kuvioissa esiintyvien pylväsdiagrammien avulla.

Analyysin tulosten on tarkoitus tarjota kattavaa taloudellista informaatiota yrityksen johdolle. Saatuja tuloksia voidaan käyttää osana yrityksen strategiaa ja taloudellisen kehityksen havainnollistamista.

1.2 Opinnäytetyön rakenne

Työn johdannossa esitellään ja rajataan aihealue sekä määritetään työn tarkoitus. Teoriaosuus alkaa käsittelemällä taloudellisen informaation hyödyntämistä yrityksen johdossa. Toisessa teoriakappaleessa käydään läpi tilinpäätösanalyysin perusteet, esittelemällä keskeisimmät mittauskohteet ja niihin liittyvät tunnuslukumittarit. Tutkimusosuus pohjautuu case -yrityksen tilinpäätösanalyysiin. Tunnuslukuja havainnollistetaan kaavioiden ja pylväsdiagrammien avulla. Pylväsdiagrammeissa esiintyvät käyrät kuvastavat toimialan mediaaneja. Neljännen osion lopussa on talousjohtajan tulkinta tutkimusvuosien tavoitteista ja tuloksista. Johtopäätökset työn lopussa sisältävät pohdintaa työn lopputuloksista ja kokonaiskuvasta.

2 ANALYYSI OSANA JOHDON PÄÄTÖKSENTEKOA

Tilinpäätösanalyysin tavoitteena on analysoida yrityksen taloudellista asemaa. Tulokset havainnollistavat yrityksen vahvuuksia ja heikkouksia. Tässä luvussa käsitellään, mitä yrityksen taloudellinen johtaminen on ja miten tilinpäätösanalyysia voi käyttää yrityksen johdon strategisena apuvälineenä.

2.1 Talouden ohjaus

Yrityksen laskentatoimen tehtävänä on ollut jo vuosia omistajien tiedontarpeen tyydyttäminen. Omistajia on kiinnostanut, miten yrityksen johto kykenee kehittämään omistajien varallisuutta ja kuinka tehokkaasti johto pystyy hoitamaan tehtäviään (Ikäheimo ym. 2009, 28.)

Yrityksen laskentatoimi jaetaan kahteen pääalueeseen: ulkoiseen ja sisäiseen laskentatoimeen. Erittelyn tarkoituksena on korostaa eri laskentatoimen alueiden tuottaman tiedon kohderyhmiä. Ulkoisen laskentatoimen kohderyhmä keskittyy yrityksen ulkopuolisiin sidosryhmiin, joille on tärkeää, että yrityksen laskentatoimi noudattaa lakeja ja toimii säädösten mukaisesti. Ulkoinen laskentatoimi on lakisääteistä ja sen on täytettävä laissa määrätyt minimivaatimukset. Kirjanpidon tuottama ulkoisen laskentatoimen informaatio on käytettävissä yrityksen taloudellisessa ohjauksessa, mutta yleisesti informaation määrä ja laatu ovat riittämättömiä liiketoiminnan ohjauksen tarpeisiin (Puolamäki 2007, 57–58.)

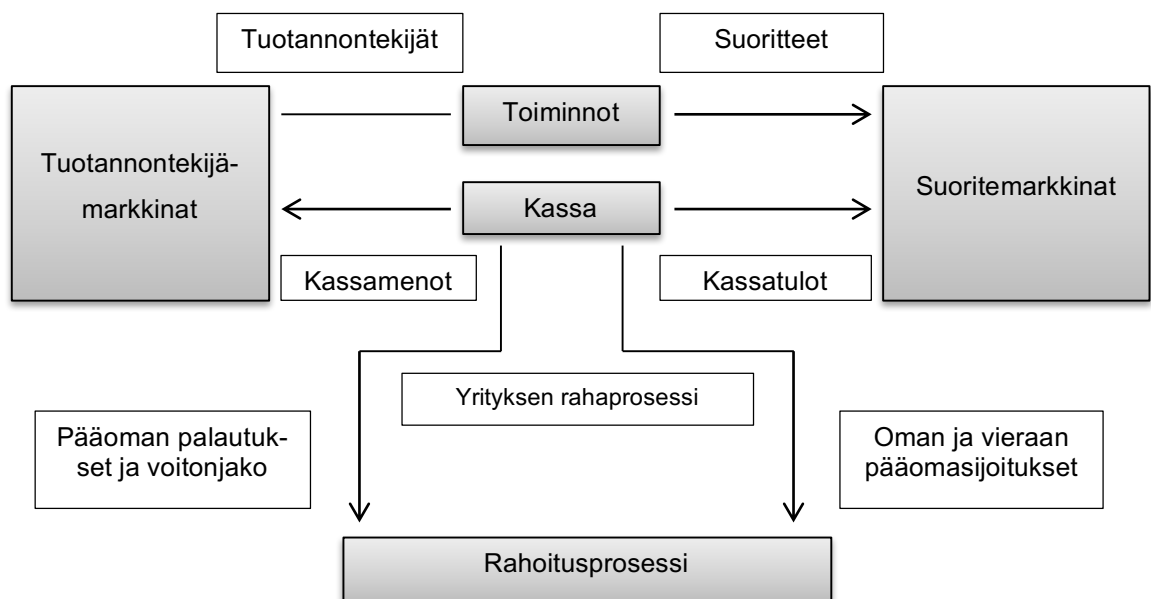
Toisena pääalueena osana yrityksen laskentatoimea on sisäinen laskentatoimi, eli johdon laskentatoimi. Sisäisen laskentatoimen kohderyhmänä on pääasiallisesti yrityksen johto. Yleisesti sisäisen laskennan tuottamaa informaatiota käytetään myös henkilöstölle suunnatuissa tiedotuksissa. Johdon laskentatoimi korostaa nimensä mukaisesti laskentatoimen roolia yrityksen taloudellisen päätöksenteon apuna (Puolamäki 2007, 58.)

Niskanen ja Niskanen (2003, 12) painottavat tilinpäätösinformaation tärkeyttä johdon näkökulmasta, sillä yrityksen johto käyttää tilinpäätösinformaatiota jatkuvasti tehdessään yrityksen päivittäiseen liiketoimintaan liittyviä operatiivisia päätöksiä tai

suurempia investointi- ja rahoituspäätöksiä. Johto on kiinnostunut tilinpäätöksen informaatiosta monesta eri näkökulmasta. Esimerkiksi liiketoimintasektoreittain lasketut tulosprosentit kertovat johdolle, millä liiketoiminnan alueilla on suurimmat katteet ja minne investointeja jatkossa kannattaisi keskittää. Omavaraisuusaste ja muut rahoitusrakennetta kuvaavat tunnusluvut taas kertovat, missä määrin yritys voi nostaa uusia lainoja suhteessa tavoitteeksi asetettuun omavaraisuusasteeseen.

Yritysjohdon edustajilla voi olla myös henkilökohtaisia syitä olla kiinnostuneita tilinpäätöksen tai joidenkin sen erien kehityksestä. Yksi keskeinen syy voi olla erilaiset tulos- ja palkkiojärjestelyt, joissa johdon palkkio on osaksi riippuvainen yhdestä tai useammasta tilinpäätöksen erästä tai tunnusluvusta (Niskanen & Niskanen. 2003, 12.)

Puolamäki (2007, 61) painottaa yrityksen johdon tekemän talouden ohjauksen perustuvan panos-tuotosprosessiin. Tällä pyritään parempaan kannattavuuteen, niin että yrityksen suoritteista maksetaan enemmän, kuin mitä ne aiheuttavat kustannuksia. Talousprosessin kaaviokuva (Kuvio 1.) havainnollistaa, miten yritys hankkii tuotannontekijät tuotannontekijämarkkinoilta ja muuntaa ne suoritteiksi tuotantoprosessissa, jonka jälkeen suoritteet myydään suoritemarkkinoilla.

Kuvio 1. Yrityksen reaali prosessi (Puolamäki 2007, 62).

Reaaliprosessista seuraa yrityksen rahaprosessi, sillä rahaprosessin kassamenot syntyvät ennen kassatuloja. Yrityksen on hankittava rahoitusta joko oman tai vieraan pääoman muodossa rahoitusmarkkinoilta, sillä rahaprosessissa kassamenot syntyvät ennen kassatuloja. Yrityksen on suoritettava korvaukseksi rahoituksesta osinkoja ja korkoja (Puolamäki 2007, 62.)

2.2 Strateginen johdon laskentatoimi

Nykypäivänä yrityksen menestyminen edellyttää sopeutumista yhä nopeammin muuttuvaan toimintaympäristöön. Pysyäksään mukana muutoksessa tai vaikuttaa yrityksen suuntaan, yrityksen on kiihtyvällä tahdilla muokattava liiketoimintastrategioitaan (Puolamäki 2007, 18.)

Puolamäen (2007, 25–26) mukaan strategioita voidaan luokitella eri tavoin. Ne voivat olla tiedostettuja tai ilmentyä sellaisessa muodossa, että ne ovat helposti ilmaistavissa. Tämän tyyppiset strategiat ovat yleensä tiukasti määriteltyjä ja tavoitteellisia. Johdon rooli on vahva, ja operatiivinen toiminta nähdään täysin irrallisena strategisesta suunnittelusta. Suunnitelmat ovat kirjallisessa muodossa, ja niihin johtava prosessi keskittyy eksplisiittiseen tietoon kaikissa vaiheissaan. Strateginen toiminta voi perustua myös operatiiviseen toimintaan, jolloin erillisillä päätöksillä on perustavaa laatua oleva vaikutus yrityksen pitemmän aikavälin toimintaan. Tämän laatuinen prosessi hyödyntää organisaation hiljaista tietoa. Kolmantena strategian luokkana on luonnollisesti toteutunut strategia. Tämä määrittää todellisen kilpailuaseman, joka organisaation toiminnalla on saavutettu.

Yrityksen tulevaisuuden potentiaalin arvioimiseen on käytössä useita menetelmiä, jotka perustuvat tilinpäätöstietoihin ja osa muihin tietoihin. Mikäli analyytikolla on mahdollisuus kerätä yrityksestä täsmällistä muutakin informaatiota, kuin tilinpäätöstietoja, arvioinnissa on mahdollista käyttää esimerkiksi henkilöstötilinpäätöstä, teknologista tasetta, aineettoman omaisuuden arviointia tai balanced scorecardia hyväksi. Perinteistä tilinpäätöstietoihin perustuvaa tilinpäätösanalyysia voidaan tehostaa systemaattisella perusteanalyysilla, tilinpäätöstietojen oikaisemisella, uusilla tunnusluvuilla tai kytkemällä se strategiseen tilinpäätösanalyysiin (Laitinen 2002, 218.)

Laskentatoimen pääalueet luovat hierarkkisen suhteen toisiinsa. Ulkoinen laskentatoimi antaa liiketapahtumien rekisteröinnille perustan, jonka pohjalle rakentuu sisäisen laskentatoimen kustannuslaskenta, tuloslaskenta, kannattavuuslaskenta sekä budjetointi. Taulukossa yksi mainittujen kohteiden varaan on mahdollista kehittää laskentatoimea tukevia piirteitä, esimerkiksi strategista kustannuslaskentaa, hinnoittelua, asemointia ja suoritusmittausta. Esittelytarkkuuden parantaminen, tietoperustan laajentaminen ja tiedon jalostaminen tuovat luonnollisesti kustannuksia, mutta hyvin toteutunut strateginen johdon laskentatoimi antaa huomattavaa lisäarvoa johtamiseen (Puolamäki 2007, 60.)

Taulukko 1. Johdon laskentatoimien erot (Puolamäki 2007,59).

	Ulkoinen laskentatoimi	Sisäinen laskentatoimi	Strateginen johdon laskentatoimi
Normiperusta	Lait ja asetukset	Yksityiskohtaiset Säännöt	Tilannekohtaiset säännöt
Laskentakohde	Juridinen talousyksikkö	Vastuualue, suorite	Tuotteet ja asiakkaat, jakelukanavat jne.
Lähtödata	Liiketapahtumat	Liiketapahtumat, budjetit	Liiketapahtumat, subjektiiviset arviot, ulkoiset tiedonlähteet
Aikahorisontti	Laskentakausi ex post	Laskentakausi ex post, ex ante	Suunnittelujakso, useita vuosia ex ante
Kohderyhmä	Yrityksen sidosryhmät	Johto ja henkilöstö	Strategisia päätöksiä tekevät henkilöt

2.3 Strateginen tilinpäätösanalyysi

Laitinen (2002, 210–211) toteaa strategisen tilinpäätösanalyysin tavoitteena olevan kyky arvioida yrityksen pitkän aikavälin toimintaedellytyksiä ja luoda niiden perusteella käsitys yrityksen tulevaisuuden potentiaalista ja arvosta. Tästä johtuen, analyysin tulee pohjautua mahdollisimman pitkän aikavälin sarjaan yrityksen tilinpäätöstietoja.

Stp-analyysi aloitetaan valitsemalla yrityksen kehitystä kuvaava viimeinen strategian vaihe, jolle pitkän tähtäyksen prosessit mallinnetaan (Taulukko 2.) Tässä vaiheessa strategiaa yrityksen kehitys on systemaattista. Yrityksessä voi olla menossa strategian toteutus, joka muuttaa tuloslaskelman sekä taseen rakennetta. Tämän tyyppiset muutokset on otettava huomioon mallinnuksessa, kun mallia sovelletaan tulevaisuuden arvioimiseen. Yrityksen havaittua strategista vaihetta pyritään kuvaamaan mahdollisimman yksinkertaisen mallin pohjalta (Laitinen 2002, 211.)

Taulukko 2. Yrityksen epäonnistumis- ja onnistumiskierre (Laitinen 2002, 62.)

	Epäonnistumiskierre	Onnistumiskierre	Tunnusluvut
1	Kasvu tahtuu jyrkästi alas tai ylös	Kasvu jatkuu tasaisesti tai nopeutuu hallitusti	Tuottojen kasvu
2	Tulontuottamisprosessi, kannattavuus heikkenee	Tulontuottamisprosessi, kannattavuus, paranee	Sijoitetun pääoman tuotto-prosentti, Oman pääoman-tuotto-prosentti
3	Tulorahoituksen riittävyys heikkenee	Tulorahoituksen riittävyys paranee	Rahoitustulosuhde Takaisinmaksukyky
4	Tappiot pienentävät omaa pääomaa	Voitot kerryttävät omaa pääomaa	Omavaraisuusaste
5	Rahoitusomaisuus pienenee	Rahoitusomaisuus kasvaa	Quick Ratio
6	Lyhytaikainen vieras pää-oma kasvaa	Lyhytaikainen vieras pää-oma pienenee	Quick ratio, Omavaraisuus-aste, Takaisinmaksukyky
7	Pitkäaikaista vierasta pää-omaa ei lyhennetä	Pitkäaikaista vierasta pää-omaa maksetaan pois	Omavaraisuusaste Takai-sinmaksukyky
8	Tulontuottamisprosessi, kannattavuus, heikkenee edel-leen	Tulontuottamisprosessi, kannattavuus, paranee edelleen	Sijoitetun pääoman tuotto-suhde, Oman pääoman tuottosuhde
9	Kriisi	Menestyminen	Kaikki tunnusluvut

Laitisen (2002, 218) mukaan perinteistä tilinpäätösanalyysia voidaan kehittää strategiseen suuntaan esimerkiksi käyttämällä apuna kierretarkastelua. Tämän tyyppinen analyysi auttaa havainnoimaan, onko yrityksessä meneillään tai käynnistymässä negatiivinen tai positiivinen kierre.

Havaittaessa yrityksen meneillään oleva kierre, voidaan tehdä arvioita yrityksen tulevasta kehityksestä. Toinen mahdollinen tapa edetä kohti strategista analyysia on käyttää apuna perinteisen tilinpäätösanalyysin tunnuslukuja sekä kasvua jaettaessa yrityksiä strategisiin ryhmiin. Kuuluvuus tiettyyn ryhmään sisältää mahdollisesti enustearvoa tulevaisuuden suhteen (Laitinen 2002, 218.)

2.4 Sidosryhmät

Perinteisesti tilinpäätösanalyysi ymmärretään ensisijaisesti ulkopuolisen analytiikon apuvälineenä, jolla hän pyrkii selvittämään yrityksen toimintaedellytyksiä tilinpäätöstietoihin pohjautuen (Puolamäki 2007, 71.)

Niskanen ja Niskanen (2003, 13) kuitenkin painottavat tilinpäätöksille ja tilinpäätösinformaatiolle olevan useita eri käyttäjäryhmiä.

Tilinpäätösinformaation mahdollisia käyttäjäryhmiä ovat

- omistajat, sijoittajat ja analyttikot
- yrityksen johto
- työntekijät
- rahoittajat
- tavarantoimittajat
- asiakkaat
- viranomaistahot

Vaikka käyttäjiä on useita, on kaikilla sidosryhmillä myös omat odotuksensa sen suhteen, millaista informaatiota ja missä muodossa he tilinpäätöksestä saavat (Niskanen & Niskanen, 2003, 13.)

Kallungin ym. (2008, 12) mukaan tilinpäätösanalyysia tarvitsevat kaikki yritystä koskevat sidosryhmät, jotka tarvitsevat yrityksen taloudellisesta tilasta tietoa. Tilinpäätöksen kautta muodostuva kuva yrityksen taloudellisesta tilasta on suurimmalle osalle sidosryhmistä niin tärkeä, että sidosryhmät tekevät itse tilinpäätösanalyysin kohdeyrityksestä.

Osalle sidosryhmistä riittää informaatiopalveluiden tarjoamat tiedot kohdeyrityksen taloudellisesta tilanteesta. Osakesijoittajat ja vieraan pääoman sijoittajat ovat tilinpäätösanalyysin kannalta keskeinen kohderyhmä, jolle tilinpäätösanalyysin on keskeinen työkalu sijoituspäätöksiä tehdessä. Osakesijoittajan sijoituksen tuotto nousee yrityksen arvonnousun mukana. Yrityksen arvonnousu puolestaan määräytyy yrityksen tulevan kannattavuuden ja siihen liittyvien riskien perusteella. Näistä syistä johtuen on selvää, että yrityksen kannattavuutta ja liiketoiminnan riskejä kuvaavat tilinpäätökset ovat osakesijoittajalle tärkeä tietolähde. Pörssiin listautumattomiin yrityksiin osakesijoituksia tehdessä, sijoittaja joutuu yleensä itse tekemään tilinpäätösanalyysin ja siihen liittyvän yrityksen arvonnäärityksen. Pörssiin listautuneille yritykselle tilinpäätösanalyysin tekevät yleensä analyytikot, joiden tarjoamat analyysit ovat saatavilla ilmaiseksi tai pienillä kustannuksilla (Kallunki ym. 2008, 12–13.)

3 TILINPÄÄTÖSANALYYSIN LAATIMINEN

Tilinpäätösanalyysi pohjautuu kirjanpitolain määrittämään tilinpäätökseen. Analyysin yhtenä keskeisenä tavoitteena on saada yrityksen rahamääräinen tilinpäätösinformaatio vertailukelpoiseksi muiden yritysten kanssa.

Teoria osuuden kolmas kappale alkaa esittelemällä tilinpäätöksen perusteet sekä tuloslaskelman ja taseen oikaisun. Yrityksen taloudellista suorituskykyä mittaavat tunnusluvut ovat esitelty kappaleen lopussa. Tunnuslukuja tarkastellaan kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden kannalta. Keskeisimpien tunnuslukujen laskentakaavat ja ohjearvot löytyvät jokaisesta esitellystä osa-alueesta.

3.1 Tilinpäätös ja kirjanpitolaki

Kirjanpitolaki (L 30.12.1997/1336) ja kirjanpitoasetus (A 30.12.2004/1304) antavat selkeän määrittelyn konsernille ja sen tilinpäätöksen sisällölle. Konserni on kahden tai useamman juridisesti itsenäisen yrityksen muodostama pysyväksi tarkoitettu taloudellinen kokonaisuus, jossa yhdellä yrityksellä eli emoyrityksellä on määräysvalta myös muissa konserniin kuuluvissa yrityksissä eli tytäryrityksissä. Konsernitilinpäätökseen sisältyy konserniyritysten tase ja tuloslaskelma sekä niiden liitetiedot. Konsernitilinpäätös tulee laatia samalta päivältä kuin emoyrityksen tilinpäätös. Julkisen osakeyhtiön, yksityisen osakeyhtiön ja osuuskunnan tulee sisällyttää konsernitilinpäätökseen konsernin rahoituslaskelma, jossa on annettava selvitys konsernin varojen hankinnasta ja niiden käytöstä tilikauden aikana.

Liiketoiminnan ylläpito tapahtuu yritysryhmien, eli konsernien avulla. Konsernissa yritykset omistavat toisiaan muodostaen yhden kokonaisuuden. Yritysryhmät muodostuvat joko yrityksen ostettua toisia yrityksiä, tai yrityksen perustettua uusia yrityksiä erityistä tehtävää varten. Vaihtoehtoisesti yritys voi pyrkiä toimimaan vain yhden juridisesti itsenäisen yrityksen sisällä. Tällöin ostetut yritykset sulautetaan eli fuusioidaan ostavaan yritykseen ja kaikki toiminnot, joihin halutaan säilyttää suora vaikutusvalta, pidetään yhtiön sisällä. (Ikäheimo, Lounasmeri & Walden 2009, 110.)

Liiketaloudellisena kokonaisuutena konsernissa on omat etunsa. Konsernin määräysvalta merkitsee etenkin juridisesti perusteltavissa olevaa päätöksentekovaltaa ja toiminnan ohjaamista koskevaa valtaa. Toinen olennainen konsernisuhteiden määrittämistä koskeva osa on konserniin kuuluvan toiminnan yhteinen johto. Näistä syistä esimerkiksi luottolaitosten kiinnostus konsernien ja muiden yhteistä etua ajavien yksittäisten asiakkaiden muodostamia asiakaskokonaisuuksia kohtaan on kasvanut viime vuosikymmenten aikana. Konsernit ovat taloudelliseen tavoitteisiin pyrkiviä kokonaisuuksia. Sen perustana ovat luontevasti reaali prosessiin kuuluva toiminnan ohjaus. Tavoitteiden seuraamista mitataan tuloksen ja taloudellisen aseman kehittymisenä. Taloudellisten käsitteiden lisäksi konserneihin sisältyy myös etuja tuovia oikeudellisia käsitteitä. Suomessa päätösvallan hajauttaminen ja tulosvastuuta korostava yritysten toimintojen yhtiöittäminen on lisännyt konsernien määrää Suomessa. (Englund ym. 2005, 15–16.)

Yrityksen tilinpäätöksen keskeisimmät osat ovat tuloslaskelma ja tase. Lisäksi tilinpäätökseen kuuluu liitetietoja, joissa tarkennetaan ja annetaan lisätietoa tuloslaskelmassa ja taseessa esiintyvistä eristä. Suurempien yritysten tilinpäätöksessä tulee olla rahoituslaskelma ja valmiiksi laskettuja tunnuslukuja. Tuloslaskelman oleellisin tehtävä on selvittää tilikauden jakokelpoinen voitto. Tämän lisäksi tuloslaskelma antaa sidosryhmille informaatiota yrityksen taloudellisesta suorituskyvystä kuluneen tilikauden aikana. Tase puolestaan koostuu vastaavaa ja vastattavaa osioista. Vastaavaa-puolella (debet) näkyy yrityksen omaisuus ja vastattavaa (kredit) selviää, miten yritystoiminta on rahoitettu. Kuvio 2 esittää tuloslaskelman ja taseen rakennetta sekä niiden välistä yhteyttä. (Niskanen & Niskanen 2003, 18.)

Tase		Tuloslaskelma	
Vastaavaa		Vastattavaa	
Pysyvät vastaavat		Oma pääoma	
– maa- ja vesialueet		– osakepääoma	
– kiinteistöt		– tilikauden voitto	←
– ...		Vieras pääoma	
Vaihtuvat vastaavat		-...	
– vaihto-omaisuus		-...	
– ...			
Taseen Loppu- summa		Taseen Loppu- summa	
		Liikevaihto	
		– materiaalit ja palvelut	
		– henkilöstökulut	
		– ...	
		– ...	
		Tilikauden Voitto	←

Kuvio 2. Tuloslaskelman ja taseen välinen yhteys

Taseessa vastaavaa-puoli sisältää pysyvät ja vaihtuvat vastaavat. Pysyvät vastaavat tarkoittavat omaisuutta, jota yritys käyttää liiketoiminnassaan tulojen keräämiseen pitkällä ajanjaksolla. Vaihtuvat vastaavat ovat omaisuutta, jotka keräävät tuloja lyhyellä, yleensä alle vuoden mittaisella, aikavälillä. Vastaavaa-puoli kertoo miten yrityksen toimintaa on rahoitettu. Omanpääoman ehtoinen rahoitus tarkoittaa yrityksen omistajien yritykseen sijoittamaa rahoitusta. Velallista pääomaa taseessa puolestaan kuvaa vieras pääoma. Tuloslaskelmassa liikevaihdosta vähennetään kaikki liikevaihdon aikaansaamiseksi suoritettut kulut. Vähennysten jälkeen tuloslaskelman viimeiseltä riviltä ilmenee tilikauden voitto, joka voidaan jakaa osinkona omistajille tai investoida edelleen yritystoimintaan. (Niskanen & Niskanen 2003, 18–19.)

Niskanen ja Niskanen (2003, 19) painottavat tuloslaskelman ja taseen olevan muodollisesti kaksi erillistä laskelmaa, mutta niiden välille muodostuu kiinteä yhteys. Tuloslaskelmaa voidaankin pitää taseen kannalta eräänlaisena apulaskelmana, jonka päämääränä on selvittää kuinka paljon omaan pääomaan kuuluva tilikauden voitto kasvoi tai tilikauden liiketoiminnan aikana. Tuloslaskelmasta ja saadusta tuloksesta ovat ensisijaisesti kiinnostuneita omistajat ja verottaja. Suomessa verottajan tulos ja kirjanpidon (omistajan) tulos ovat kiinteästi yhteydessä toisiinsa, erityisesti siitä syystä, että kulukirjaukset ja tulojen jaksottaminen hyväksytään verotuksessa aino-

astaan jos vastaavat kirjaukset ovat tehty myös kirjanpidossa. Toki myös muut sidosryhmät ovat kiinnostuneita tuloslaskelmasta ja sen eri osista. Esimerkiksi rahoittajia kiinnostaa yrityksen kyky maksaa lainoihin liittyvät velvoitteensa sopimusehtojen mukaan.

Ikäheimon ym. (2009, 100) mukaan konsernitilinpäätöksen tavoitteena on antaa oikea ja riittävä kuva konsernin eli taloudellisen kokonaisuuden toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Suoria oikeudellisia vaikutuksia laaditulla konsernitilinpäätöksellä ei kuitenkaan ole esimerkiksi verojen tai osinkojen määrään. Välillisesti konsernitilinpäätös helpottaa taloudellisen kokonaisuuden maksukyvyn arviointia. Konsernien emoyhtiön tulee laatia konsernitilinpäätös sisällyttäen se osaksi emoyrityksen tilinpäätöstä. Poikkeuksina pienet konsernit ja alakonsernit, eli konsernit jotka, ovat osa isompia konserneja. Konsernitilinpäätös sisältää konsernitaseen ja konsernituloslaskelman sekä liitetiedot. Konsernien tilinpäätöksen osat ovat samat kuin yksittäisenkin juridisen yhtiön kohdalla. Tilinpäätöksen rakenne on myös hyvin samanlainen

Konsernitilinpäätöksen laatiminen toteutetaan laatimalla ensiksi jokaisen konserniin kuuluvan yrityksen erilliset tilinpäätökset. Nämä tilinpäätökset ovat konsernin bruttolaskelmia, joista vähennetään sisäisten liiketapahtumien vaikutukset. Edellä mainittujen sisäisten tapahtumien vaikutukset ovat konsernin sisäiset tuotot ja kulut, sisäisten katteiden tilikauden aikaiset muutokset, taseisiin aktivoituneet katteet, sisäinen voitonjako, sisäiset saamiset ja velat sekä sisäinen omistus (Ikäheimo ym. 2009, 101.)

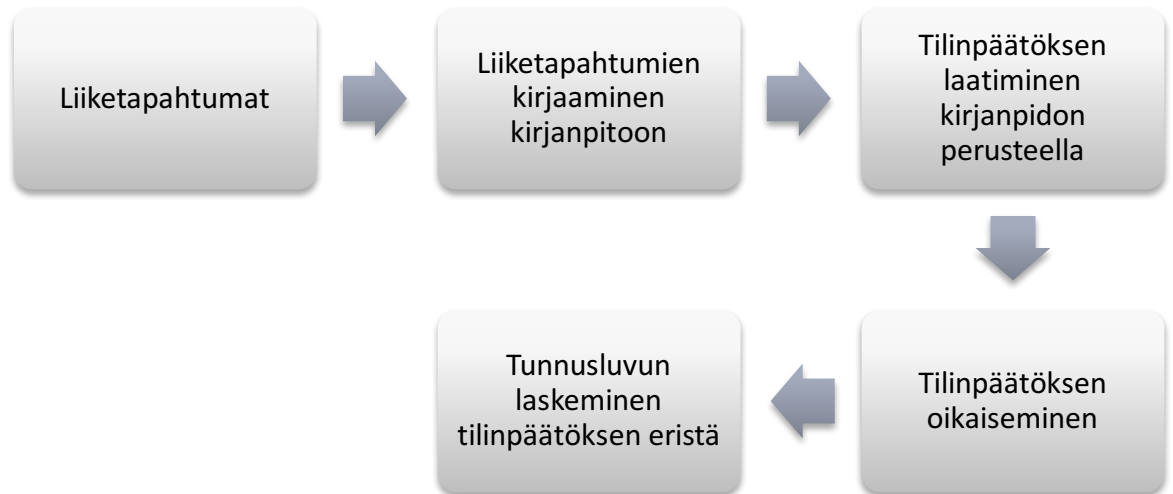
3.2 Tilinpäätösanalyysi

Tilinpäätöksen päätarkoituksena on kuvata yrityksen toiminnan kannattavuutta tilikauden ajalta ja antaa tietoa yrityksen tilikauden lopun taloudellisesta tilanteesta (Kallunki, Lantto & Sahlström 2008, 117). Tilinpäätösanalyysin tarkoituksena on myös vertailla yrityksen liiketoiminnan kannattavuutta joko pitemmältä aikaväliltä, tai vertaamalla sitä toisiin yrityksiin. Tilinpäätösanalyysissä pyritään ensisijaisesti ennakoimaan yrityksen tulevaa kehitystä. Edellä mainittujen tarpeiden esille-

tuomiseksi, tilinpäätöksen tulisi antaa valmiudet pitkän aikavälin liiketoiminnan kehityksen tarkasteluun ja tulevaisuuden ennakoimiseen. Kallunki ym. huomauttavat (mp.), että tilinpäätöksen tarjoamat luvut eivät kuitenkaan sellaisenaan ole yleensä käyttökelpoisia tähän tarkoitukseen. Tuloslaskelmassa esiintyy esimerkiksi useita, kertaluontoisia eriä, jotka eivät välttämättä kuvasta yrityksen pitkän aikavälin liiketoiminnallista kehitystä. Näistä syistä tilinpäätöksen informaatioarvo sellaisenaan on heikompi. Vertailu- ja ennustamisongelmia korjataan esimerkiksi tilinpäätökseen tehtävillä oikaisuilla.

Tilinpäätösanalyysi tarkoittaa yrityksen kannattavuuden, rahoituksen ja taloudellisten toimintaedellytysten mittaamista ja kriittistä arviointia tilinpäätösinformaatioon perustuen. Vertailuperusteena analyysissä käytetään tekijän itse asettamia tavoitteita sekä saman toimialan yrityksiä. Niskanen ja Niskanen toteavat tilinpäätösanalyysissä yhdistyvän tilinpäätöksen perusteella laskettavat tunnusluvut, niiden muutosten tarkastelu sekä muutoksiin vaikuttavat syyt ja seuraukset.

Analyysin yhtenä tavoitteena on arvioida yrityksen tuloksen riittävyttä, joka tarkoittaa kannattavuuden arvioimista (Niskanen & Niskanen 2003, 8). Analyysiin perustehtäviin kuuluu myös kannattavuuden kehittymiseen liittyvien riskien arviointi. Vakavaraisuuden tunnusluvut keskittyvät tarkastelemaan pitkän aikavälin rahoitusrakenteeseen liittyviä riskejä. Maksuvalmiuden arviointi pyrkii selvittämään lyhyemmän aikavälin riskejä. Aikaväli rahoituksen liittyvissä riskeissä on yleensä alle vuosi. Niskanen ja Niskanen (mp.) toteavat, että tilinpäätösanalyysi saa paremman näkökulman, kun tilinpäätöstietoon liitetään osakemarkkinoiden tietoa yrityksistä, joiden osakkeet noteerataan julkisesti. Osakemarkkinoiden tunnusluvut pyrkivät havainnollistamaan markkinoiden odotuksia yrityksen tulevaisuuden näkymistä.

Kuvio 3. Mittaussäätöjen monitasoisuus
(Laitinen 2002, 39.)

Laitisen (2002, 38) mukaan tunnuslukujen laskeminen pohjautuu liiketapahtumien kirjaamista koskeviin neljän tason mittaussäätöihin (Kuvio 3.) Kirjanpidon perustana ovat liiketapahtumat. Ensimmäinen taso mittaussäätöjä perustuu kirjanpitoon, sillä kirjanpidossa liiketapahtumat merkintään kirjanpitolain- ja asetusten mukaisesti. Toinen taso kuvastaa mittaussäätöjä tilinpäätöksen laatimiseen kirjanpidon perusteella, sillä tilinpäätöksissä syntyy eroja, koska tilinpäätösviennit sisältävät harkinnanvaraisuutta arvostuksien, arvonmenetyksien ja todennäköisyyksien osalta. Kolmas mittaustaso liittyy oikaisuihin, sillä tilinpäätöslaskelmien yhteys todellisuuden on epätasainen siltä osalta, että se perustuu sekä juoksevaan kirjanpitoon että tilinpäätösvientien sisältämiin harkinnanvaraisuuksiin. Oikaisujen avulla on tarkoitus korjata kirjanpidon arvot kuvaamaan todellisia arvoja mahdollisimman realistisesti. Esimerkiksi vääräksi havaittu vaihto-omaisuuden tai käyttöomaisuuden arvo voidaan tässä vaiheessa oikaista markkina-arvoa vastaavaksi, mikäli se perustuu luotettavaan tietoon.

Neljännän tason mittaussäännöt määrittelevät sen, millä tavalla oikaistun tilinpäätöksen tiedoista lasketaan tarvittavat tunnusluvut. Tässäkin vaiheessa esiintyy harkinnanvaraisuutta esimerkiksi erien laajuudesta ja minkä ajankohdan (tilikauden loppu, alku tai puoliväli) eriä tunnuslukujen laskemisessa käytetään (Laitinen 2002, 39–40.)

3.3 Tuloslaskelman oikaisu

Oikaistun tuloslaskelman välitulokset poikkeavat virallisen tuloslaskelman vastavaa-puolelta. Oikaistussa versiossa tuloslaskelman liiketulos kertoo tuloksen varsinaisen liiketoiminnan kustannusten jälkeen, ennen rahoitustuottoja ja -kuluja sekä veroja. Nettotulos puolestaan kertoo tuloksen ennen satunnaisia tuottoja ja kuluja. Niiden jälkeistä tulosta sanotaan kokonaistulokseksi (Niskanen & Niskanen, 2003, 61.)

Virallisessa tuloslaskelmassa ei enää esitetä käyttö- tai myyntikatetta. Oikaistussa tuloslaskelmassa on kuitenkin laskettu käyttökate sekä lisäksi liiketoiminnan tuotot, liiketulos, nettotulos, kokonaistulos ja tilikauden tulos (Niskanen & Niskanen, 2003, 61–62.)

Käyttökate on ensimmäinen oikaistu välitulos tuloslaskelmassa. Käyttökate kertoo liiketoiminnan tuloksesta ilman pitkäaikaisia tuotannontekijän poistoja ja arvonalentumisia. Oikaisun tekemiseksi tuloslaskelmasta tulee vähentää liiketoiminnan muista tuotoista olennaiset ja kertaluontoiset kulut, jotka eivät liity yrityksen varsinaiseen toimintaan. Kyseiset erät tulee siirtää satunnaisiin tuottoihin. Liikevaihdon tulee sisältää ainoastaan tuottoja, jotka ovat varsinaisen liiketoiminnan myyntituottoja, joista on vähennetty verot ja alennukset (Yritystutkimus ry 2011, 17–18.)

Myös liiketoiminnan muiden kulujen kohdalla oikaisuja tulee tehdä, niiden sisältäessä tulokseen olennaisesti vaikuttavia eriä. Oikaisu tulee tehdä, jos kulua vastaava liiketoiminnan tuotto on siirretty satunnaisiin tuottoihin. Esimerkiksi toimialasta luopumiseen liittyvät myyntitappiot tulee siirtää satunnaisiin kuluihin (Yritystutkimus ry 2011, 21.)

Toisena välituloksena oikaistussa tuloslaskelmassa on liiketulos. Liiketulos kuvaa yrityksen ydinliiketoiminnan tulosta, jossa poistot ja arvonalentumiset ovat kirjattu. Poistot tulee jakaa suunnitelman mukaisiin poistoihin sekä arvonalentumisiin tilinpäätösinformaation selkeyttämiseksi. Poistojen oikaisuja tehdään poistoaikojen ollessa selvästi pidempiä, kuin kirjanpitolautakunnan käyttöiän suositukset. Myös teh-

tyjen poistojen tulee vastata oikeassa suhteessa käyttöomaisuuden määrään ja laatuun. Poistot oikaistaan vastaavaan elinkeinoverolain mukaisia maksimipoistoja (Yritystutkimus ry 2011, 22.)

Liiketuloksesta päästään oikaistun tuloslaskelman neljänteen välitulokseen, nettotulokseen. Nettotulos sisältää osuuksien ja sijoitusten tuotot, muut korko- ja rahoitustuotot, korkokulut ja muut rahoituskulut, sijoitusten ja rahoitusarvopapereiden arvonalentumiset, välittömät verot ja kurssierot. Osuuksien tuotot ovat yleisimmin osingoista saatuja tuloja. Muiden sijoitusten tuotot tarkoittavat pääomasijoitusten tuottamia tuloja sekä veloista saatavia tuloja, jotka tuottavat tuloa usealle tilikaudelle. Oikaisua tehdessä mahdolliset kurssivoitot siirretään tuloslaskelman kurssieroihin ja yhtiöveron hyvitys välittömiin veroihin (Niskanen & Niskanen, 2003, 67.)

Oikaistun tuloslaskelman viimeiseksi eräksi muodostuu kokonaistulos, joka muodostuu satunnaisten kulujen ja tuottojen eristä. Tyypillisesti nettotulokseen lisätään tai vähennetään satunnaiset tuotot, jotka ovat yleensä liiketoiminnasta poikkeavia, tuloksen kannalta olevia olennaisia summia. Tilikauden tulos saadaan taseen oikaisujen jälkeen (Niskanen & Niskanen, 2003, 69.)

3.4 Taseen oikaisu

Oikaistu tase poikkeaa monella tavalla virallisen tilinpäätöksen taseesta. Oikaisussa taseessa esiintyy esimerkiksi virallisesta taseesta täysin tuntematon lea-sing-vastuukanta, joka kuvastaa yrityksen tulevana vuosina erääntyvien leasing-maksujen määrää. Oikaisussa taseessa yhdistetään paljon virallisessa versiossa erikseen esiintyviä yksittäisiä eriä (Niskanen & Niskanen, 2003, 70.)

Pysyvien vastaavien osalta ensimmäisenä oikaistussa taseessa ovat aineettomat hyödykkeet, jotka vaativat mahdollisia oikaisuja. Oikaistussa versiossa aineettomiin hyödykkeisiin voidaan luokitella vain menoja, joista tulevana vuosina syntyy menoja vastaavaa tuloa. Varojen hankintakulut ja vastikkeellisesti hankittujen oikeuksien kulut, jotka kuuluvat aineettomaan omaisuuteen, aktivoidaan. Mikäli aineettomien

hyödykkeiden aktivoinnit ovat tarpeettomia, ne poistetaan taseen varoista pienentäen omaa pääomaa. Oikaisu tehdään myös liikearvolle, sen osoittautuessa arvottomaksi (Yritystutkimus ry 2011, 31–33.)

Aineelliset hyödykkeet sisältävät oikaistussa taseessa maa- ja vesialueet, rakennukset ja rakennelmat, koneet ja kalustot, mukaan lukien muut aineelliset hyödykkeet. Muihin aineellisiin hyödykkeisiin kuuluvat virallisen taseen muut aineelliset hyödykkeet ja aineellisten hyödykkeiden ennakkomaksut sekä keskeneräiset hankinnat. Taseen sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset esitetään yhtenä ryhmänä oikaistussa versiossa. Kyseinen ryhmä jakautuu sisäisiin osakkeisiin ja osuuksiin, muihin osakkeisiin ja osuuksiin, sisäisiin saamisiin sekä muihin saamisiin ja sijoituksiin. Vaihtuvien vastaavien pitkäaikaiset saamiset oikaistaan pysyvien vastaavien sijoituksiin sekä pitkäaikaisiin saamisiin oikaistussa taseessa. Oikaisuja tarvitaan lisäksi tilanteissa, joissa yrityksen oma pääoma on menetetty eikä osakkeilla ole arvoa tästä syystä. Osakkeiden tasearvo poistetaan omasta pääomasta sekä osakkeista oikaisuissa (Yritystutkimus ry 2011, 33–35.)

Lisäksi, sisäiset lainasaamiset vähennetään nykyisistä saamisista ja omasta pääomasta, mikäli lainasaamisen takaisinmaksu on epävarmaa esimerkiksi. Sisäisiin lainasaamiset koskevat saman konsernin saamia yrityksiltä ja omistusyhteisyryksiltä. Muut saamiset tai sijoitukset taas sisältyvät virallisen taseen sijoituksiin. Pitkäaikaiset saamiset sisältävät muut saamiset, myyntisaamiset, lainasaamiset ja siirtosaamiset. Leasingomaisuus ei esiinny virallisessa taseessa lainkaan, mutta oikaistussa taseessa jäljellä olevat leasingmaksut tulee sisällyttää taseen vastaavaa-puolelle kohtaan leasingomaisuus ja vastattavaa-puolelle leasingvastuina (Yritystutkimus ry 2011, 35–37.)

Taseen vastattavaa puolella, yhtiömuodosta riippuen, oikaistussa taseessa osake- tai muun pääomaerän alle sijoittuvat erilaiset pääomat. Osakeyhtiöissä tähän kuuluvat osakepääoma ja muissa yhtiömuodoissa omistajien sijoittamat pääomat. Oikaistuun taseeseen tiedot saadaan kerättyä suoraan virallisesta taseesta ja näin ollen, oikaisuja ei tässä erässä tarvitse suorittaa. Ylikurssirahasto sekä arvonnkorotusrahasto ovat sellaisia eräiä, joita käytetään rahastoannissa osakepääoman kerryttämiseen. Oikaistussa taseessa muut rahastot -erään kuuluvat virallisen taseen erät: vararahasto, omien osakkeiden/osuuksien rahasto, yhtiöjärjestyksen tai

sääntöjen mukaiset rahastot sekä muut rahastot. Edellä mainittuja eriä voidaan käyttää tappioiden korvaamiseen tai osakepääoman korottamiseen (Niskanen & Niskanen 2003, 77.)

3.5 Keskeisimmät tunnusluvut ja tulkinta

Niskanen ja Niskanen (2003, 110–111) määrittelevät tunnuslukujen olevan tilinpäätöksestä laskettuja mittareita, jotka mittaavat yrityksen taloudellista suorituskykyä. Tilinpäätökseen perustuen tunnusluvut jaetaan kolmeen eri ryhmään: kannattavuuteen, vakavaraisuuteen ja maksuvalmiuteen. Vakavaraisuuden tunnuslukuja kuvailaan useimmiten rahoitusrakenteen tunnusluvuiksi ja maksuvalmiuden tunnuslukuja likviditeetin kuvaamiksi tunnusluvuiksi. Tunnuslukujen antamien mittaustulosten tarkkuus riippuu niiden pohjana olevan tilinpäätösaineiston luotettavuudesta. Lisäksi tunnusluvun toimivuuden voidaan katsoa riippuvan kahdesta muusta keskeisestä tekijästä. Ensimmäinen on tunnusluvun kyky mitata sen mittaustarkoitusta eli validiteettia. Toinen tekijä on tunnusluvun kyky antaa ei-sattumanvaraisia mittaustuloksia. Tätä ominaisuutta kutsutaan tunnusluvun luotettavuudeksi eli realibiliteetiksi. Mittaustulosten hajonnan ollessa pieni, tunnusluku on realiaabeli.

Tunnuslukuja tulisi analysoida kerralla useita, muodostaen kokonaiskuva yrityksen taloudelliseen suorituskykyyn ja asemaan vaikuttavista tekijöistä. Yksittäisen tunnusluvun avulla tapahtuva taloudellisen menestyksen arviointi yrityksessä on haastavaa ja saattaa johtaa väärin johtopäätöksiin. Paras tapa on valita keskeisimmät tunnusluvut, joiden avulla selvitetään yrityksen heikkoudet ja vahvuudet. Tuloksista on hyvä lähteä analysoimaan tarkempia syitä vahvuuksille ja heikkouksille muiden tunnuslukujen avulla (Seppänen, H. 2011, 67)

3.5.1 Kannattavuus

Kannattavuudella tarkoitetaan tilinpäätösanalyysissä tilikaudelle kohdistettujen tulojen ja menojen välistä erotusta. Tuloslaskelma sisältää useita kannattavuutta kuvaavia käsitteitä voiton muodossa, kuten esimerkiksi liikevoitto ja tilikauden voitto.

Huomioitavaa on, että yhdeltä tilikaudelta laskettava kannattavuus ei kuvaa välttämättä yrityksen pitemmän aikavälin kannattavuutta. Tulkittaessa kannattavuutta, on arvioitava onko kyseisen tilikauden tulos ollut poikkeuksellinen. Erityisen hyvän tai huonon tilikauden taloudellinen suhdanne antaa mahdollisesti väärän kuvan pitemmän aikavälin kannattavuudesta. Yrityksen liiketoiminnan ympäristössä tapahtuvat muutokset vaikuttavat yleensä voimakkaasti kannattavuuteen. Yrityksen rakenteelliset muutokset puolestaan vaikuttavat tietyn tilikauden kannattavuuteen, kuten esimerkiksi tuotannon uudelleen järjestelyt, tuotteiden lanseeraukset ja yrityskaupat (Kallunki ym. 2008, 125.)

Kallunki ym. (2008, 126) määrittelee keskeisimmäksi, kannattavuuden rakennetta kuvaavaksi tunnusluvuksi liikevoittoprosentin. Pääoman tuottoa tarkasteltaessa korostuu sijoittajan näkökulma ja toisaalta yrityksen johdon kyky johtaa yritystä. Pää-tarkoituksena on analysoida käytetyn pääoman tehokkuutta. Pääoman tuottoa kuvaavat tunnusluvut muodostetaan jakamalla absoluuttinen voittokäsitem voiton saavuttamiseksi käytetyllä pääomaerällä. Yleisimmät pääoman tuotosta kertovat tunnusluvut ovat sijoitetun pääoman tuotto prosentti ja oman pääoman tuotto prosentti (Kallunki ym. 2008, 126.)

Yritystutkimus ry on antanut ohjearvot kaikille tunnusluvuille.

Liiketulosprosentin ohjearvot

- yli 10 % Hyvä
- 5–10 % tyydyttävä
- alle 5 % heikko

$$\text{Liiketulosprosentti} = \frac{\text{Liiketulos}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}} \times 100$$

(1.)

Sijoitetun pääoman tuotto prosentti (return on investment, ROI) mittaa käytetyn pääoman tuottoa yrityksessä. Tunnusluku kuvastaa panoksen ja tuoton suhdetta. Yrityksen liiketoiminnan tuottavuus suhteutetaan tuoton hankkimiseen käytettyyn pääomaan. Sijoitetun pääoman tuottoa käytetään yleisesti apuvälineenä arvioidessa, kuinka menestyksekkäästi yrityksen johto on johtanut yritystä. Sijoitetun pääoman

tuotto prosenttiin vaikuttaa yrityksen rakenteellinen kannattavuus sekä pääoman kiertonopeus (Kallunki ym. 2008, 130.)

Sijoitetun pääoman tuotto prosenttin ohje arvot

- yli 10 % Hyvä
- 5–10 % tyydyttävä
- alle 5 % heikko

$$\text{Sijoitetun pääoman tuotto prosentti} = \frac{\text{Nettotulos} + \text{Vieraan pääoman kulut}}{\text{Sijoitettu pääoma}} \times 100$$

(2.)

Oman pääoman tuotto prosentti kertoo omistajien yritykseen sijoitetun pääoman tuotosta menneeltä tilikaudelta. Saatua tulosta suositellaan verrattavaksi yrityksen johdon asettamiin tavoitteisiin. (Niskanen & Niskanen, 2003, 116.)

Oman pääoman tuotto prosenttin ohje arvot

- yli 15 % Hyvä
- 10–15 % tyydyttävä
- alle 5 % heikko

$$\text{Oman pääoman tuotto prosentti} = \frac{\text{Nettotulos}}{\text{Oman pääoman keskiarvo}} \times 100$$

(3.)

3.5.2 Vakavaraisuus

Kallunki ym. (2008, 141–142) toteaa vakavaraisuuden tunnuslukujen kuvastavan yrityksen kykyä suoriutua maksusitoumuksistaan pitkällä aikavälillä. Vakavaraisuus toimii eräänlaisena puskurina huonojen aikojen varalle. Tunnusluvut keskittyvät yrityksen rahoitusrakenteen mittaamiseen. Rahoitusrakenne kuvastaa oman ja vieraan pääoman suhdetta. Vieraan pääoman osuuden noustessa on todennäköisempää, että yritys voi joutua taloudellisiin vaikeuksiin huonoina aikoina.

Rahoitusrakenteeseen liittyy useimmiten rahoitusriskit. Riskejä arvioidessa on usein syytä selvittää, kuinka suuri riski liittyy yritykseen sen rahoitusrakenteeseen perustuen. Vakavaraisuuden myötä riskit pienentyvät, mutta liian vakavarainen yritys ei hyödynnä velan vipuvaikutusta, jolloin oman pääoman tuotto jää pienemmäksi verrattuna heikomman vakavaraisuuden omaavaan yritykseen. Vakavaraisuus on kannattavuustavoitteen lisäksi keskeinen osa yrityksen strategisia taloudellisia tavoitteita (Kallunki ym. 2008, 142.)

Vakavaraisuuden yleisin tunnusluku on gearing eli nettovelkaantumisaste. Tunnusluku mittaa yrityksen nettovelkojen ja oman pääoman suhdetta. Laskentakaavassa osoittajana on korollinen vieras pääoma, josta on vähennetty likvidit varat. Likvidit varat vähennetään, koska yritys voisi periaatteessa lyhentää niillä lainojaan heti. Tunnusluvun nimittäjänä on oma pääoma tai oikaistu oma pääoma, jos oikaisuihin on tarvetta. Yritystutkimusneuvottelukunnan ohjeistuksen mukaan tunnusluvun arvo on hyvä, jos se on alle yksi. Yleensä nettovelkaantumisaste ilmoitetaan prosentteissa, jolloin hyvän raja-arvo on sata prosenttia (Kallunki ym. 2008, 143.)

$$\text{Nettovelkaantumisaste \%} = \frac{(\text{korolliset velat} - \text{likvidit rahavarat})}{\text{omat varat}} \times 100$$

(4.)

Toinen yleisesti käytetty vakavaraisuuden tunnusluku on omavaraisuusaste. Omavaraisuusaste mittaa oman pääoman suhdetta taseen loppusummaan. Nettovelkaantumisasteeseen erona omavaraisuusasteella on likvidien varojen käsittely, sillä ne eivät sisälly nettovelkaantumisasteeseen mutta sisältyvät omavaraisuusasteen laskennassa käytettävän taseen loppusummaan. Omavaraisuusastetta laskettaessa nimittäjästä vähennetään saadut ennakot, joihin liittyvä keskeneräinen työ tai projekti sisältyy vaihto-omaisuuteen (Kallunki ym. 2008, 143–145.)

Omavaraisuusasteen ohjearvot

- yli 40 % Hyvä
- 20–40 % tyydyttävä
- alle 20 % heikko

$$\text{Omavaraisuusaste \%} = \frac{\text{Oma pääoma}}{\text{taseen loppusumma} - \text{saadut ennakot}} \times 100$$

(5.)

Vakavaraisuutta voidaan myös mitata suhteuttamalla yrityksen vieras pääoma liikevaihtoon. Suhteellisen velkaantuneisuuden tarkoituksena on mitata, kuinka paljon yrityksellä on vierasta pääomaa suhteessa yritystoiminnan volyyymiin. Suhteellinen velkaantuneisuus on hyvin riippuvainen yrityksen toimialan pääomavaltaisuudesta. Toimialan ollessa pääomavaltainen, niin yrityksellä on keskimääräistä enemmän vierasta pääomaa suhteessa liikevaihtoon ja päinvastoin. Osoittajana suhteellista velkaantuneisuutta laskettaessa käytetään taseen mukaisia velkoja vähennettynä saaduilla ennakoilla. Nimittäjänä tunnusluvun kaavassa on 12 kuukauden liikevaihto (Kallunki ym. 2008, 151.)

$$\text{Velkaantuneisuus \%} = \frac{\text{Taseen velat} - \text{saadut ennakot}}{\text{liikevaihto}} \times 100$$

(6.)

Toimialavaihteluista huolimatta, Yritystutkimus ry on antanut suuntaa antavat ohjeet velkaprosentille.

- Alle 40 % hyvä
- 40–80 % tyydyttävä
- yli 80 % heikko

Yrityksen suhteellisen velkaantuneisuuden ollessa korkea, liikevoittoprosentin pitäisi vastaavasti olla myös korkea, että yritys selviytyy maksuista (Kallunki ym. 2008, 152.)

3.5.3 Maksuvalmius

Maksuvalmiuden tarkastelu tilinpäätösanalyysissä tarkoittaa yrityksen kykyä selviytyä juoksevista maksuvelvoitteista. Likviditeetti kuvaa yrityksen rahoituksen riittävyyttä lyhyellä aikavälillä. Hyvä likviditeetti antaa yritykselle valmiudet selviytyä juoksevista menoista kassavarannoillaan ja nopeasti rahasti muutettavalla omaisuudellaan. Maksuvalmius vähentää myös lyhytaikaisen rahoituksen tarvetta, joka on useimmiten kallista ja omaa suuret viivästyskorot. Yrityksen likviditeettihallinnon pystyttävä määrittämään optimitaso likvidisyydelleen, että pääomaa pystytään käyttämään tehokkaasti (Kallunki ym. 2008, 153.)

Tilinpäätösanalyysissä tyypillisimpiä tapoja mitata yrityksen likviditeettiä on suhteuttaa yrityksen likvidit varat sen lyhytaikaisiin velkoihin. Näistä muodostuvat tunnusluvut Quick ratio ja Current ratio. Kyseiset tunnusluvut kuvaavat, kuinka suuri osa lyhytaikaisista maksusitoumuksista yritys kykenisi maksamaan, mikäli sen toiminta lopetettaisiin. Näiden tunnuslukujen ohella yrityksessä mitataan likviditeettiä yrityksen käyttämällä nettokäyttöpääomalla, joka muodostuu lyhytaikaisten varojen ja velkojen erotuksesta. Nettokäyttöpääoma kuvastaa yrityksen likviditeetin tarvetta, joka rahoitetaan lyhytaikaisella tai pitkäaikaisella pääomalla (Kallunki ym. 2008, 153–154.)

Quick ration ohjearvot

- yli 1 % Hyvä
- 0,5–0,9 % tyydyttävä
- alle 0,5 % heikko

$$\text{Quick ratio} = \frac{(\text{lyhytaikaiset saamiset} + \text{rahat ja pankkisaamiset} + \text{rahoitusarvopaperit})}{(\text{lyhytaikainen vieras pääoma} - \text{lyhytaikaiset saadut ennakkomaksut})}$$

(7.)

Current ration ohjearvot

- yli 2 % Hyvä
- 1–2 % tyydyttävä
- alle 1 % heikko

$$\text{Current ratio} = \frac{\text{vaihto- ja rahoitusomaisuus}}{\text{lyhytaikainen vieras pääoma}}$$

(8.)

Tyypillisesti nettokäyttöpääomaprosenttia käytetään sen kehityksen seuraamiseen. Sen avulla voidaan havaita, kuinka yrityksen nettokäyttöpääomaprosentti muuttuu liikevaihdon yhteydessä. Tehokkaasti toimivalla yrityksellä kyseinen tunnusluku ei saisi nousta liikevaihdon myötä (Kallunki ym. 2008, 155)

$$\text{Nettokäyttöpääoma \%} = \frac{\text{nettokäyttöpääoma}}{\text{liikevaihto}} \times 100$$

(9.)

4 KOHDEYRITYKSEN TILINPÄÄTÖSANALYYSI

Opinnäytetyön toimeksiannon tavoitteena on laatia vertailukelpoinen tunnusluku-analyysi kohdeyrityksen johdon käyttöön. Oikaistusta tilinpäätöksestä on laskettu keskeisimmät tunnusluvut ja pohdittu saatujen tulosten kehitystä.

Tutkimusosuudessa havainnollistetaan tunnuslukujen kehitys pylväsdiagrammien avulla. Toimialan mediaanit, ylä- ja alakvartiilit on esitetty värillisin käyrin. Kuviossa sininen esittää 75 %:n fraktiilin, vihreä 50 %:n ja punainen 25 %:n. Eli ylimmän viivan yläpuolella on 25 % yrityksistä, keskimmäisen yläpuolella 50 % ja alimman alapuolella 25 % yrityksistä. Yrityksen talousjohtajan haastattelu tutkimusvuosien tavoitteista on esitelty osion lopussa.

4.1 Toimeksiannon kuvaus

Tutkimusongelman tavoitteena on johtaa tutkimusta tavoitteiden saavuttamiseksi. Tämän opinnäytetyön tutkimusongelmana oli selvittää tarkasteltavan henkilöstöpalveluyrityksen taloudellista tilaa tilinpäätösanalyysin avulla, mittaamalla sen kannattavuutta, vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta. Saatuja tuloksia on verrattu saman toimialan tilastotietoihin vuosilta 2011–2013. Kohdeyrityksen toimialana on henkilöstövuokraus. Tuloksia tulkitaan yrityksen johdon näkökulmasta. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2005, 117.)

Viitalan & Mäkipelkolan (2005, 16–17) mukaan vuokratyövoimasta on kyse silloin, kun työvoiman vuokrausyritys asettaa työntekijän ulkopuolisen tahon, eli käyttäjäyrityksen käyttöön korvausta vastaan. Työntekijöiden vuokraaminen on vuokrausyrityksen liiketoimintamuoto, jota harjoitetaan voiton tuottamiseksi. Kyseisistä yrityksistä käytetään yleisimmin nimityksiä, henkilöstövuokrausyritys, henkilöstöpalveluyritys ja toimialapalveluyritys. Vuokrattaessa työntekijää toimitaan kuten muissakin kauppasuhteissa. Asiakasyritys tekee työ-voimaa koskevan tilauksen, jonka vuokrausyritys toimittaa. Tilaava yritys maksaa tilausta koskevan laskun vuokrausta harjoittavalle yritykselle, joka puolestaan ylläpitää työsuhdetta työntekijään. Vuokratyössä työsuhde on vuokratyöntekijän ja työvoimaa vuokraavan yrityksen välillä.

Työntekijän suhde siihen organisaatioon, jossa hän tekee työtä, ei ole perinteisessä mielessä lainkaan työsuhde

Työnvälitystoiminta on osa laajempaa liike-elämän palvelujen toimialaa. Toimiala on kasvanut länsimaissa jo noin kolmen vuosikymmenen ajan. Kasvu on ollut erityisen voimakasta viimeisten vuosien aikana. Sen on ennustettu jatkuvan selvästi työllisyyden keskitasoa nopeampana myös tulevina vuosina. Suomen avainklustereiden tulevaisuutta kartoittavan tutkimuksen mukaan koko liike-elämän palvelusektorin työllisyys tulee suomessa kasvamaan vuoteen 2015 mennessä vuosittain 2,8 prosenttia työllisyyden keskimääräisen vuosikasvun ollessa 0,7 prosenttia. nykyinen talouden taantuma ja epävarmuus eivät näytä hidastavan liike-elämän palveluiden käyttöä, sillä taantumassa yritykset tarvitsevat ehkä jopa enemmän liike-elämän palveluja, sillä taantumassa yritysten on aiempaan tarkemmin osattava toimia kannattavasti. Tosin useat työvoimanvuokrausyritykset ovat kertoneet taantumana vaikuttaneen toimintaansa erittäin paljon. (Metsä-Tokila 2012, 10.)

4.2 Tutkimusmenetelmä ja – aineisto

Tunnuslukuanalyysi on toteutettu tutkimalla yrityksen tilinpäätösinformaatiota vuosilta 2011–2013. Tutkimusmenetelmänä on käytetty kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Tiedonkeruumenetelmänä työssä käytettiin avointa haastattelua. Haastattelu sisälsi kolme kysymystä yrityksen talousjohtajalle. Sähköpostitse tehty haastattelu mahdollisti tunnuslukuanalyysin tulosten vertailukelpoisuuden yrityksen asettamiin tavoitteisiin. Vastauksia käsitellään tutkimusosion johtopäätöksissä.

Kysymykset kohdeyrityksen talousjohtajalle:

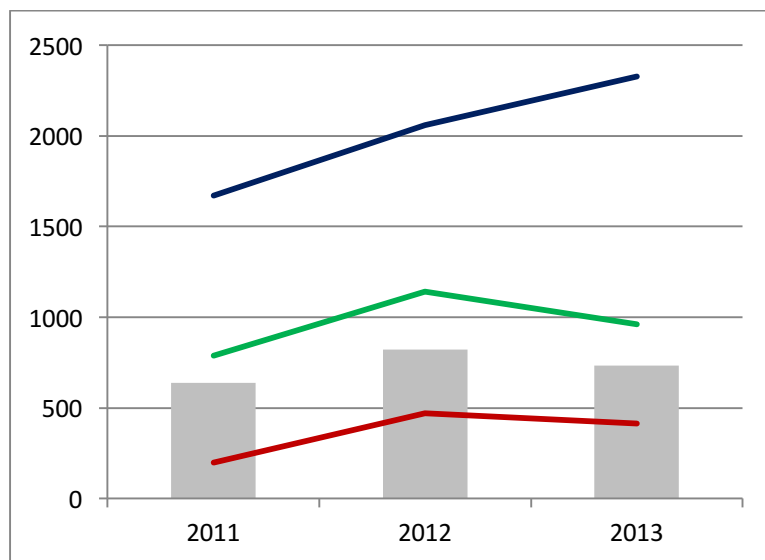
- Mitkä olivat yrityksen taloudelliset tavoitteet tutkimusvuosina?
- Miten tilinpäätösanalyysin luvut vastaavat yrityksen tavoitteisiin?
- Miten yritys aikoo jatkossa päästä tavoitteisiin?

Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen päätavoitteena on ymmärtää tutkittavaa ilmiötä, joka tässä opinnäytetyössä on yrityksen tilinpäätöksen analysointi johdon näkökulmasta. (Hirsijärvi, ym.117.)

4.3 Tunnuslukuanalyysi

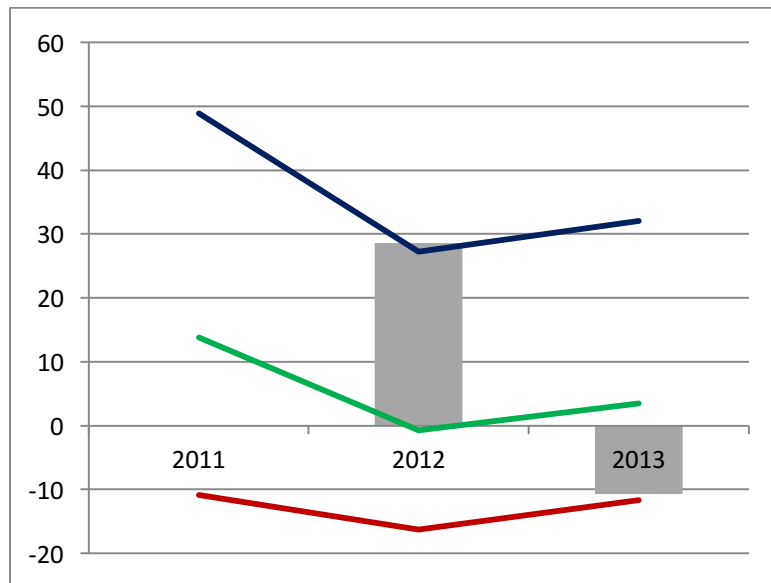
Tunnuslukuanalyysin pohjaksi on luotu oikaistu tase- ja tuloslaskelma sekä kassavirtalaskelma vuosilta 2011–2013 (Liitteet 1–3.) Yrityksen oikaistun tilinpäätöksen tuloslaskelmasta (liite 2) ilmenee yrityksen liikevaihto. Kohdeyrityksen liikevaihto laski selvästi päättyneellä tilikaudella (Kuvio 4.) Liikevaihtoa kertyi yritykselle 734 tuhatta euroa (822 tuhatta euroa). Pylväsdiagrammit havainnollistavat myös toimialan mediaanit tutkimusvuosilta.

Kassavirtalaskelmasta (liite 3) ilmenee yrityksen käyttöomaisuusinvestoinnit, jotka olivat 117 tuhatta euroa (218 tuhatta euroa) päättyneellä tilikaudella. Investointien määrä ylitti reilusti laskennallisen korvausinvestointitason, joka kahden viimeisimmän tilikauden keskimääräisten suunnitelmajoistojen perusteella olisi ollut 32 tuhatta euroa. Liikevaihtoon suhteutettuna investoinnit olivat 15,9 prosenttia (26,5 %).

Kuvio 1. Liikevaihdon kehitys sekä toimialan tunnuslukugrafiikka 2011–2013 (Kohdeyrityksen tilinpäätöstiedot ja Toimiala Online 2011–2013).

Edellisellä tilikaudella liikevaihto oli selvästi kasvussa. Kuviossa viisi havainnollistetaan liikevaihdon muutos. Liikevaihdon muutosprosentiksi tuli $-10,7\%$. Voidaan siis todeta, että yrityksen päättynyt tilikausi oli voitollinen, mutta ei yltänyt edellisen vuoden tasolle.

Kuvio 2. Liikevaihdon muutosprosentti 2011–2013
(Kohdeyrityksen tilinpäätöstiedot ja Toimiala Online 2011–2013).

4.3.1 Kannattavuus

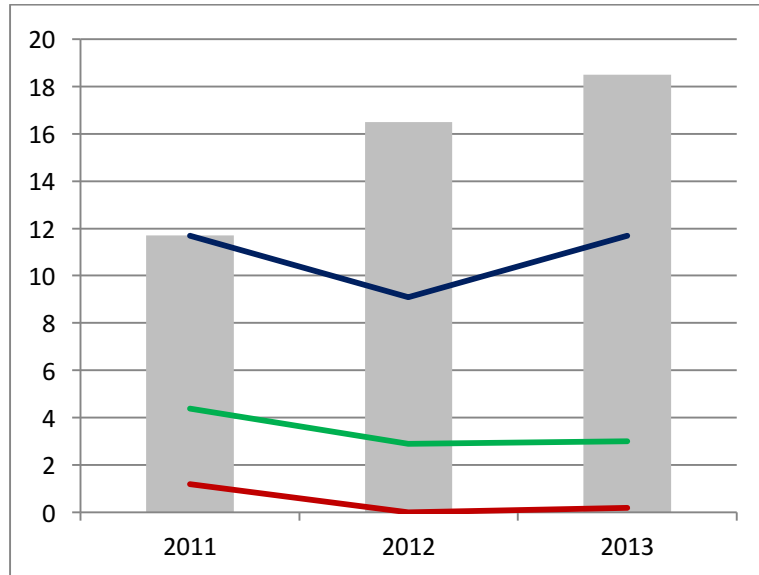
Kohdeyrityksen käyttökate pysyi ennallaan, vaikka liikevaihto laski tuntuvasta edellisestä vuodesta (Taulukko 3.) Käyttökate kertyi tilikaudelta 136 tuhatta euroa. Nettorahoitustuottojen kasvu johtui lähinnä yrityksen rahoituskulujen vähenemisestä. Rahoituskulut vähenivät edellisestä tilikaudesta 7 tuhannella eurolla, joka osaltaan kasvatti rahoitustuottoja. Yrityksen rahoituksen tuottaessa voittoa oli myös rahoitusrasite negatiivinen.

Taulukko 3. Kustannusrakenne, prosenttia liikevaihdosta 2011–2013
(Kohdeyrityksen tilinpäätöstiedot 2011–2013).

Vuosi	Valmiste varaston lisäys	Liiket. muut tuotot	Osuus osak. yht. tuloksesta	Aine-käyttö	Ulkopuoliset palvelut	Henkilöstökulut	Muut kulut	Käyttökate
2011/12	-	-	-	0,0	-	75	13,3	11,7
2012/12	-	0,5	-	0,0	-	70,2	13,7	16,5
2013/12	-	1,1	-	0,0	-	66,1	16,3	18,5

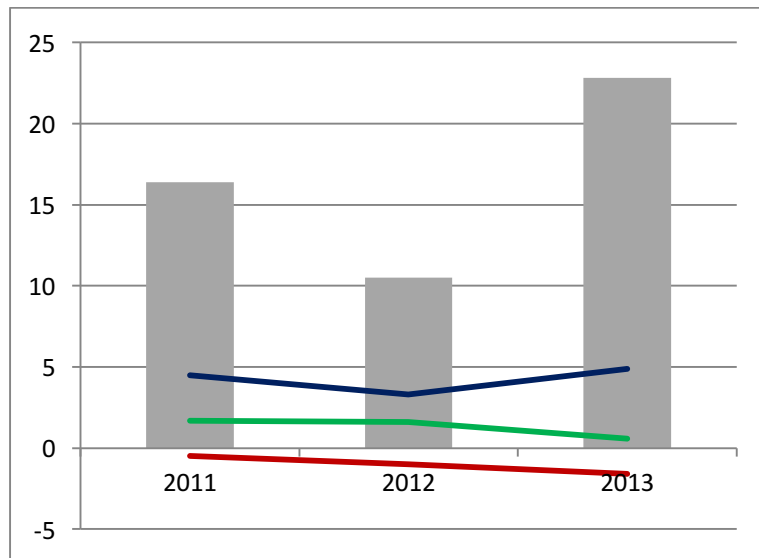
Vaikka rahamääräinen käyttökate pysyi ennallaan, nousi yrityksen käyttökateprosentti Edellisen vuoden 16,6 %:sta 18,6 %:iin (Kuvio 6.) Käyttökateen heikkenemi-

seen vaikutti osaltaan toimintakulujen liikevaihtoa hitaampi supistuminen. Kohdeyrityksen käyttökate oli tasoltaan hyvä. Se kattoi verot, osingot, sekä korvausinvestoinnit ja tuotti lisäksi sijoitetulle pääomalle erinomaisen tuoton.

Kuvio 3. Käyttökateprosentti 2011–2013
(Kohdeyrityksen tilinpäätöstiedot ja Toimiala Online 2011–2013).

Kohdeyrityksen nettotulos parani huomattavasti edellisestä vuodesta. Nettotulosta kertyi tilikaudelta 167 tuhatta euroa, jossa tulosparannusta edelliseen vuoteen oli 81 tuhatta euroa eli 94,2 %. Myös yrityksen suhteellinen kannattavuus parani huomattavasti, sillä nettotulosprosentti nousi edellisen kauden 10,5 %:sta 22,8 %:iin. Nettotulosprosentti oli koko tarkastelujakson paras. Yrityksen kokonaistulos oli 229 tuhatta euroa. Kokonaistulosta kasvatti 61 tuhannen euron satunnaiset nettotuotot. Pitkän aikavälin tarkastelussa kohdeyrityksen tuloskunto on ollut hyvä. Kolmen viimeisen tilikauden yhteenlaskettu nettotulos on 358 tuhatta euroa, jolloin keskimääräinen vuositulo on ollut 119 tuhatta euroa. Omalle pääomalle on pitkällä aikavälillä saatu 15,1 %:in tuotto.

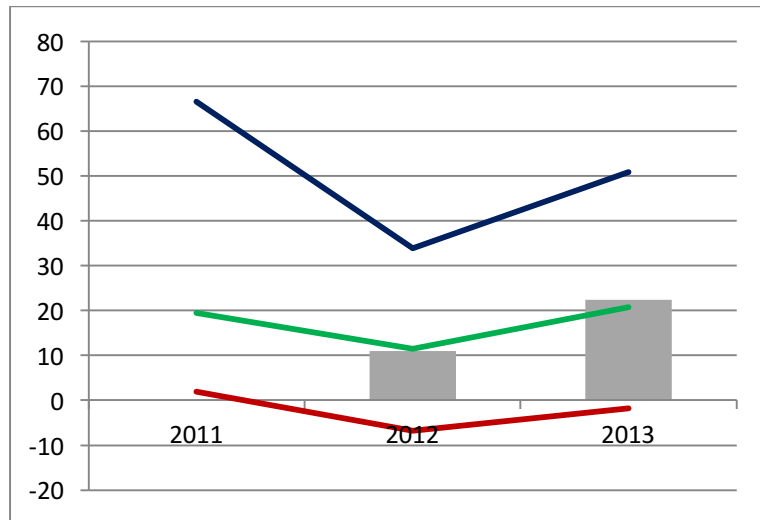
Kuvio 4. Nettotulosprosentti 2011–2013
(Kohdeyrityksen tilinpäätöstiedot ja Toimiala Online 2011–2013).

Tarkasteltavan yrityksen erinomainen tuloskehitys heijastui myös pääoman tuottoon. Sijoitetun pääoman tuotto nousi tuntuvasti edellisen vuoden 13,2 %:sta 22,0 %:iin (Taulukko 4.) Yrityksen kannattavuus sijoitetun pääoman tuotolla mitattuna oli erittäin hyvä.

Taulukko 4. Kannattavuuden kehityksen tunnusluvut 2011–2013
(Kohdeyrityksen tilinpäätöstiedot 2011–2013).

Vuosi	Liiketulos (%/lv)	Rahoitustulos (%/lv)	Nettotulos	Sijoitetun po:n tuotto	Oman pääoman tuotto	Osinkosuhte
2011/12	11,7	16,4	16,4	-	-	-
2012/12	13,7	13,3	10,5	13,2	11	474,4
2013/12	13,2	28,2	22,8	22	22,4	73,7

Pääoman tuottoa arvioitaessa on kuitenkin huomioitava, että Yrityksen sijoitetun pääoman määrä oli vähäinen suhteessa toiminnan volyyymiin. Tällöin pienelläkin tuloksella voidaan saada aikaan korkea pääoman tuottoaste. Kuvio kahdeksan osoittaa, että yrityksen oman pääoman tuotto oli hyvä 22,4 % ja kokonaispääoman tuotto hyvä 17,8 %.

Kuvio 5. Sijoitetun pääomantuotto 2011–2013
(Kohdeyrityksen tilinpäätöstiedot ja Toimiala Online 2011–2013).

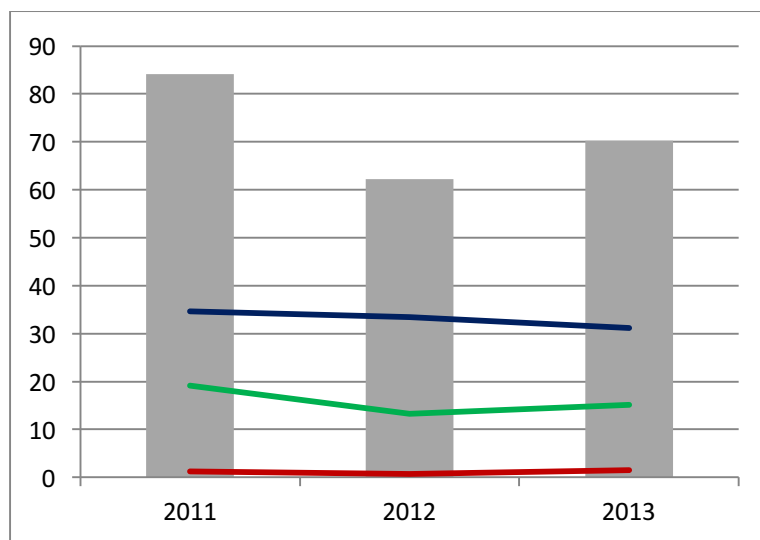
4.3.2 Vakavaraisuus

Tappiopuskureita yrityksellä oli tilikauden lopussa 800 tuhatta euroa (Liite 2.) Liiketoiminnan volyyymiin nähden puskurit olivat suuret 109,0 % liikevaihdosta, joten ne tukevat hyvin yrityksen jatkuvaa toimintaa. Yrityksen tasesubstanssi (Liite 1) oli tilikauden lopussa 800 tuhatta euroa. Tasesubstanssi kasvoi selvästi edellisestä vuodesta ja kasvua kertyi 106 tuhatta euroa eli 15,3 %. Tasesubstanssia kasvatti yrityksen 229 tuhannen euron kokonaistulos. Osinkoa tilikauden aikana jaettiin 123 tuhatta euroa, joka vastaavasti vähensi tasevarallisuutta. Yrityksen velkaantuneisuudessa ei tapahtunut oleellisia muutoksia tilikauden aikana ja se oli tasoltaan erittäin hyvä. Taulukossa viisi on esitetty korollisen nettovelan ja oman pääoman suhde eli Net gearing, joka oli 14 päättyneellä tilikaudella. Vähäisen velkaantuneisuuden ansiosta yrityksen rahoituksellinen liikkumavara on hyvä, joka mahdollistaa tarvittaessa lisärahoituksen saannin. Yrityksen tulorahoitus oli kunnossa ja velanhoitokyky hyvä. Vieraan pääoman takaisinmaksuaika oli nopea 0,5 vuotta. Kokonaistulorahoitusta kohentaa 61 tuhannen euron satunnaiset tuotot.

Taulukko 5. Rahoitusrakenteen kehityksen tunnusluvut 2011–2013
(Kohdeyrityksen tilinpäätöstiedot 2011–2013).

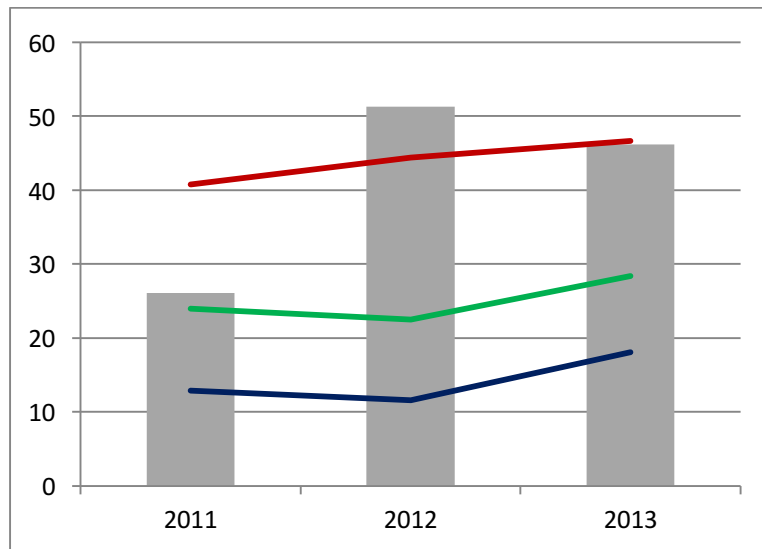
Vuosi	Omavaraisuusaste	Gearing	Suhteellinen velkaantuneisuus	Nettorahoituskulut per käyttökate
2011/12	84,1	0,0	26,1	-72,0
2012/12	62,2	31,0	51,3	0,0
2013/12	70,3	14,0	46,2	-67,7

Kohdeyrityksen omavaraisuusaste (Kuvio 9.) parani selvästi edellisestä vuodesta (8,0 % -yksikköä) ja se oli tasoltaan erinomainen 70 %.

Kuvio 6. Omavaraisuusaste 2011–2013
(Kohdeyrityksen tilinpäätöstiedot ja Toimiala Online 2011–2013).

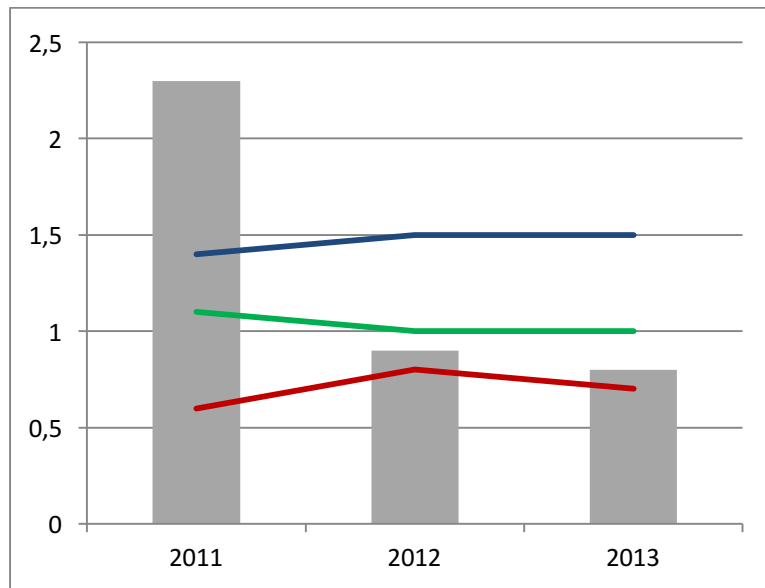
Kohdeyrityksen suhteellinen velkaantuneisuus (Kuvio 10) väheni selvästi edellisestä tilikaudesta. Velkojen osuus liikevaihdosta oli 46,2 %, kun se edellisenä tilikautena oli 51,3 %. Velkaa yrityksellä oli tilikauden lopussa 339 tuhatta euroa, josta korottoman velan osuus oli 228 tuhatta euroa eli 67,3 %:ia. Yrityksen korollinen velka väheni huomattavasti edellisestä tilikaudesta. Korollinen velka väheni tilikauden aikana 107 tuhatta euroa eli -49,1 %:lla ja sitä oli tilikauden lopussa 111 tuhatta euroa. Mikäli korollisesta velasta vähennetään likvidit rahavarat jää korollista nettovelkaa 110 tuhatta euroa.

Kuvio 7. Suhteellinen velkaantuneisuusprosentti 2011–2013 (Kohdeyrityksen tilinpäätöstiedot 2011–2013).

4.3.3 Maksuvalmius

Kohdeyrityksen Current ratiolla mitattu maksuvalmius (0,8) pysyi edellisen vuoden heikolla tasolla (Kuvio 11.) Maksuvalmiutta heikensi lyhytaikaisen velan lyhytaikaisia saamisia selvästi hitaampi supistuminen. Lyhytaikaiset velat supistuivat tilikauden aikana 34 tuhatta euroa kun lyhytaikaiset saamiset supistuivat samanaikaisesti 66 tuhatta euroa. Yrityksen rahoituspuskurit olivat tilikauden lopussa selvästi negatiiviset. Lyhytaikaisia velkoja (Liite 2) oli 60 tuhatta euroa enemmän kuin lyhytaikaisia saamisia, likvidejä rahavaroja ja varastoja. Vaikka rahoituspuskurit olivatkin alijäämäiset, niin yrityksen jatkuvaa maksuvalmiutta tukee kuitenkin positiivinen tulorahoitus sekä matala velkaantuneisuus. Yrityksen likvidit rahavarat supistuivat huomattavasti 66 tuhannella eurolla tilikauden aikana. Likvidejä rahavaroja oli tilikauden lopussa 1 tuhatta euroa. Yrityksen kassatilanne oli tilikauden lopussa normaalia heikompi, sillä likvideillä rahavaroilla olisi pystytty kattamaan ainoastaan 1 päivän toimintakulut, liite 3. Yrityksenheikokosta kassalikviditeetistä kertoo myös vain heikokoksi jäävä Quick ratio 0,8.

Kuvio 8. Current ratio 2011–2013
(Kohdeyrityksen tilinpäätöstiedot ja Toimiala Online 2011–2013).

Toiminnan tehokkuuden osalta myyntisaamisten perintä tehostui. Myyntisaamisten kiertoaika nopeutui selvästi edellisestä tilikaudesta. Yrityksen asiakkaat saivat keskimäärin 13 päivän maksuajan. Edellisenä vuonna maksuaikaa annettiin 36 päivää. Myyntisaamisia oli tilikauden lopussa 26 tuhatta euroa. Saamisiin sitoutui varoja 55 tuhatta euroa edellistä vuotta vähemmän.

Ostovelkojen maksatuksessa ei tapahtunut oleellisia muutoksia. Yritys sai tavarantoimittajiltaan keskimäärin 13 päivän maksuajan.

4.4 Johtopäätökset

Yrityksen päättyneen tilikauden tuloksen perusteella voidaan todeta sen olevan voitollinen ja että, se pystyy kattamaan liiketoiminnan kulut, vaikka viimeisen tilikauden liikevaihto on pienentynyt edellisestä vuodesta. Kannattavuus on kohdeyrityksessä hyvällä tasolla, yritystutkimus ry:n ohjearvojen perusteella. Lisäksi, kannattavuuden tunnusluvut ovat yrityksessä toimialan mediaanin yläpuolella. Yritykseen sijoitettu pääoma on tuottoisaa, mutta toiminnan volyyymiin nähden, sijoitetun pääoman tuottoprosentti voisi olla korkeampi.

Vakavaraisuuden voidaan todeta olevan kohdeyrityksessä hyvä. Yrityksen tase on kasvanut edellisestä tilikaudesta, vaikka yritys jakoi osinkoja 123 tuhatta euroa päättyneellä tilikaudella. Yritys on omavarainen suurimmaksi osaksi sillä yrityksen omavaraisuusaste on 70 %, joka on hieman enemmän kuin edellisellä tilikaudella. Vuonna 2011 omavaraisuusaste oli 84,1 %. Toimialaan nähden se sijoittuu mediaanin yläpuolelle. Suhteellinen velkaantuneisuus yrityksessä on tyydyttävällä tasolla (46 %). Ohjearvojen mukaan alle 40 % on hyvä, joten velkaantuneisuus ei ole myöskään huonolla tasolla.

Maksuvalmiuden osalta yritys saa tyydyttävän luokituksen. Yrityksen jatkuvaa maksuvalmiutta edesauttaa positiivinen tulorahoitus ja matala velkaantuneisuus, joka ei ole kasvussa. Maksuvalmiuden heikkous ilmenee yrityksen vähäisestä kassalikviditeetistä. Current ratio eli likvidit varat suhteessa lyhytaikaisiin velkoihin oli edelleen heikko (0,8 %) edeltävään tilikauteen verrattuna.

Kokonaisuudessaan analysoitavat talouden osa-alueet voidaan todeta yrityksessä hyväksi. Suurimmat riskitekijät ovat yrityksen likviditeetti ja yrityksen liikevaihdon laskusuhdanne. Yritys tuottaa enemmän tulosta suhteutettuna muihin toimialan yrityksiin ja on muita toimialan yrityksiä vakavaraisempi, joten taloudellinen tilanne on hyvällä tasolla.

Tutkittavan yrityksen talousjohtajalle esitettiin haastattelussa kysymyksiä yrityksen taloudellisesta tilanteesta tilinpäätösanalyysin ajanjaksolta.

- Mitkä olivat yrityksen taloudelliset tavoitteet tutkimusvuosina?
- Miten tilinpäätösanalyysin luvut vastaavat yrityksen tavoitteisiin?
- Mitä toimenpiteitä yritys aikoo jatkossa tehdä päästäkseen tavoitteisiin tai mitä toimenpiteitä tehtiin tilinpäätösten välillä?

Haastatellun talousjohtajan mukaan yrityksen tavoitteena tutkimusvuosina oli markkinoita selvästi nopeampi kasvu. Tutkimusvuosille laaditun yrityksen strategian osalta liikevaihdon tavoitteet olivat koko konsernille seuraavat: vuoden 2011 osalta liikevaihtotavoite oli 6,9 milj. Euroa, vuoden 2012 8,6 milj. Euroa ja vuoden 2013 tavoite 10,7 milj. Euroa. Kannattavuuden osalta tavoitteena nettotulosprosentteiksi edellä mainitulle vuosille olivat 5 %, 6 % ja 7 %.

Tavoitteita ei yrityksessä kohdevuosina saavutettu. Talousjohtajan mukaan keskeisimpiä syitä olivat yleinen markkinatilanteen heikentyminen ja lisäksi se, että yrityksellä oli vaikeuksia saada sopivaa henkilökunta rekrytoitua tavoitteisiin pääsemiseksi.

Tavoitteiden saavuttamiseksi yrityksen liiketoimintaa on sittemmin saneerattu ja lopetettu kannattamattomia liiketoiminta-alueita. Viimeisin muutos on, että puolet yrityksen omistuksesta vaihtui. Pääosakkaista kaksi jäi pois ja osuuden osti henkilö yrityksen ulkopuolelta.

5 YHTEENVETO

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on ollut laatia henkilöstöpalvelualan yritykselle tilinpäätösanalyysi, johdon apuvälineeksi strategiseen talouden suunnitteluun.

Teoreettisesta osuudesta on saatu kokonaisuus, joka antaa lukijalle kuvan, mihin yrityksen johto voi hyödyntää tilinpäätösanalyysiä ja, että miten tunnuslukuanalyysi laaditaan. Teoriaosuus alkaa yrityksen taloudellisen johtamisen perusteista ja tilinpäätösanalyysin hyödyntämisestä talouden strategisessa suunnitellussa. Lisäksi, työssä on toteutettu helppolukuinen yhteenveto tilinpäätöksen perusteista ja tunnuslukuanalyysin keskeisimpien tunnuslukujen käyttötarkoituksista. Teoriaosuus on kirjoitettu siitä näkökulmasta, että lukija omaa tilinpäätöksen peruskäsitteet.

Empiirisessä osuudessa, opinnäytetyöprosessin tuotoksena on saatu kattava taloudellinen analyysi, vertailukelpoisena vuosilta 2011–2013. Reliaabelin analyysin saamiseksi, yrityksen virallisista tilinpäätöstiedoista on analyysia varten aluksi muokattu oikaistu tase ja tuloslaskelma, jotka löytyvät liitteistä. Tilinpäätöstiedot oikaistiin huomioimalla erilaisten yritysten ja tilikausien tilinpäätöstiedot vertailukelpoiksi huomioimalla tilinpäätöksen joustokohtien vaikutukset. Liitetiedoissa on myös laadittuna yrityksen kassavirtalaskelma, joka auttaa tulkitsemaan todellista maksuvalmiutta ja varautumaan rahoitusvajaisiin. Tämän jälkeen, yrityksen taloudellista tilannetta on saatu havainnollistettua keskeisimpien tunnuslukujen osalta. Tulosten kehitys on saatu selkeästi esille, eri tunnuslukujen vuosien muutosten perusteella. Lisäksi, pylväsdiagrammit ovat helppo tapa verrata yrityksen tunnuslukujen suhdetta toimialaan ja ne ovat saatu työssä selkeästi esille. Tutkimusosuuden lopusta löytyvät johtopäätökset. Johtopäätökset sisältävät yrityksen talousjohtajan näkökulman tutkittavien vuosien taloudellisista tavoitteista ja niiden saavutuksista.

Tutkimuksen aiheesta on saatavilla runsaasti kirjallisuutta, joten lähteet ovat valikoituneet tarkasti. Työssä on pyritty käyttämään uusia ja tunnettuja painoksia, jotka ovat keskittyneet yrityksen taloushallintoon. Keskeisimmät tunnusluvut ovat valittu kirjallisuuden perusteella. Tutkimusmenetelmänä on käytetty kvalitatiivista tutkimusta.

Tulosten perusteella yrityksen taloudellinen tila voidaan luokitella hyväksi. Yritys tuottaa sijoittajilleen tuottoa, eikä sillä ole maksuvaikeuksia. Henkilöstövuokraus toimialana on kehittyvä ja suhteellisen uusi. Alalla toimii paljon yrityksiä ja yritysten jakauma kokoluokan perusteella on laaja. Tutkittava yritys sijoittuu toimialallaan keskiuureen luokkaan. Yritys on aloittanut toimintansa alalla lähes kymmenen vuotta sitten. Taloudellisen kehityksen analysointi on ajankohtaista, ottaen huomioon toimialan kasvun viime vuosina sekä kohdeyrityksen nuoren iän.

LÄHTEET

A 30.12.2004/1304. Kirjapitoasetus.

Ikäheimo, S., Lounasmeri, S. & Walden, R. 2005. Yrityksen laskentatoimi. Juva. WS Bookwell Oy.

Haastateltava 1. 2016. Talousjohtaja. Yritys X. Haastattelu 1.4.2016.

Hirsijärvi, S., Remes, P., & Sajavaara P. 2005. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Kallunki, J.-P. & Kytönen, E. 2007. Uusi tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Talentum.

Kallunki, J.-P., Lantto, A.-M. & Sahlström, P. 2008. Tilinpäätösanalyysi IFRS- maailmassa. Helsinki: Talentum.

L 30.12.1997 / 1336. Kirjanpitolaki.

Laitinen, E. 2002. Strateginen tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Talentum.

Metsä-Tokila, T. Lokakuu 2012. Toimialaraportti. [verkkosivu]. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. [Viitattu 1.9.2015]. Saatavana: http://www.temtoimialapalvelu.fi/files/2116/Tyonvalityspalvelut_lokakuu_2012.pdf

Niskanen, J. & Niskanen, M. 2003. Tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Edita.

Puolamäki, E. 2007. Strateginen johdon laskentatoimi. Helsinki: Helsinki.

Seppänen, H. 2011. Yrityksen analysointi ja tilinpäätös. Helsinki: Kauppakamari.

Toimiala Online. 2015. Tilastokanta. [Verkkosivu]. Finnvera tilinpäätöstilastot. [Viitattu 1.9.2015]. Saatavana: <http://www2.toimialaonline.fi/>

Viitala, R. & Mäkipelkola, J. 2005. Työntekijä vuokrattuna. Vuokratyövoiman vaikutuksia työyhteisössä. Työpoliittinen tutkimus 283. Helsinki: Hakapaino.

Yritystutkimus ry. 2011. Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Gaudeamus.

LIITTEET

Liite 1. Kohdeyrityksen oikaistu tase vuosilta 2011–2013.

Liite 2. Kohdeyrityksen oikaistu tuloslaskelma vuosilta 2011–2013.

Liite 3. Kohdeyrityksen kassavirtalaskelma vuosilta 2011–2013.

LIITE 1. Kohdeyrityksen oikaistu tase vuosilta 2011–2013.

Tase vastaavaa	2011/12		2012/12		2013/12	
	(t. euroa)	%	(t. euroa)	%	(t. euroa)	%
Pysyvät vastaavat						
Aineettomat hyödykkeet						
Perustamis- ja tutkimusmenot	
Liikearvot	...		4	0,4	2	0,2
Muut aineettomat hyödykkeet	...		2	0,2	1	0,1
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	...		5	0,4	3	0,3
Aineelliset hyödykkeet						
Maa- ja vesialueet	
Rakennukset ja rakennelmat	
Koneet ja kalusto	...		189	16,9	128	11,2
Muut aineelliset hyödykkeet	
Keskeneräiset työt	
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	...		189	16,9	128	11,2
Pitkäaikaiset sijoitukset						
Sisäiset osakkeet ja osuudet	660	63,0	660	59,1	698	61,3
Muut osakkeet ja osuudet	
Sisäiset saamiset		100	8,8
Muut saamiset	
Pitkäaikaiset sijoitukset yhteensä	660	63,0	661	59,2	798	70,1
Taseen ulkopuoliset vastuut	
Arvostuserät ja poistoero	
Vaihtuvat vastaavat						
Vaihto-omaisuus						
Aineet ja tarvikkeet	
Keskeneräiset tuotteet	
Valmiit tuotteet ja tavarat	
Muu vaihto-omaisuus	
Vaihto-omaisuus yhteensä	
Pitkäaikaiset saamiset						
Pitkäaikaiset myyntisaamiset	
Pitkäaikaiset lainasaamiset	
Pitkäaikaiset muut saamiset		4	0,4
Pitkäaikaiset saamiset yhteensä		4	0,4
Lyhytaikaiset saamiset						
Lyhytaikaiset myyntisaamiset	2	0,2	81	7,3	26	2,3
Siirtosaamiset	3	0,3	...		1	0,1
Lainasaamiset	33	3,2	
Lyhytaikaiset muut saamiset	155	14,8	112	10,0	178	15,6
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	193	18,4	194	17,4	205	18,0
Rahoitusomaisuus arvopaperit	
Rahat ja pankkisaamiset	194	18,5	67	6,0	1	0,1
Vastaavaa yhteensä	1047	100,0	1116	100,0	1139	100,0

Tase vastattavaa	2011/12		2012/12		2013/12	
	(t. euroa)	%	(t. euroa)	%	(t. euroa)	%
Oma Pääoma						
Osakepääoma	3	0,3	3	0,3	3	0,3
Ylikurssirahasto	
Arvonkorotusrahasto	
Muut rahastot	660	63,0	469	42,0	569	50,0
Muu sidottu oma pääoma	
Edellisien tilikausien voitto / tappio	-112	-10,7	
Tilikauden voitto / tappio	329	31,4	223	20,0	229	0,1
Oma pääoma yhteensä	880	84,0	694	62,2	800	70,2
Pääomalainat	
Oman pääoman oikaisu	
Muut pääomaluontaiset erät	
Tilinpäätössiirtojen kertymä						
Kertynyt poistoero	
Vapaaehtoiset varaukset	
Erittelemätön tilinpäätössiirtokertymä	
Tilinpäätössiirrot yhteensä	
Pakolliset varaukset yhteensä	
Taseen ulkopuoliset vastuut						
Laskennallinen verovelka	
Vieras pääoma						
Pitkäaikaiset velat						
Joukkovelkakirjalainat	
Vaihtovelkakirjalainat	
Pitkäaikaiset lainat rahoituslaitoksilta	...		122	10,9	72	6,3
Eläkelainat	...					
Saadut ennakot	
Pitkäaikaiset ostovelat	
Muut pitkäaikaiset velat	...		122	10,9	72	6,3
Pitkäaikaiset velat yhteensä	...		122	10,9	72	6,3
Lyhytaikaiset velat						
Lainat rahoituslaitoksilta	...		39	3,5	31	2,7
Lyhytaikaiset eläkelainat	
Tilikausista saadut ennakot	
Ostovelat	...		3	0,3	17	1,5
Siirtovelat	120	11,5	135	12,1	125	11,0
Rahoitusvekselit	
Muut lyhytaikaiset velat	47	4,5	124	11,1	94	8,3
Lyhytaikaiset velat yhteensä	167	16,0	300	26,9	266	23,4
Vastattavaa yhteensä	1047	100,0	1116	100,0	1139	100,0

LIITE 2. Kohdeyrityksen oikaistu tuloslaskelma vuosilta 2011–2013.

Tuloslaskelma (t.euroa)	2011/12		2012/12		2013/12	
	t. euroa	%	t. euroa	%	t. euroa	%
Liikevaihto	639	100,0	822	100,0	734	100
Valmisteveraston lisäys	–	–	–	–	–	–
Liiketoiminnan muut tuotot	–	–	–	–	–	–
Osuus osakkuusyhtiöiden tuloksesta	–	–	4	0,5	8	1,1
Ainekäyttö	–	–	–	–	–	–
Ulkopuoliset palvelut	–	–	–	–	–	–
Henkilöstökulut	479	75,0	577	70,2	485	66,1
Liiketoiminnan muut kulut	85	13,3	113	13,7	120	16,3
Käyttökate	75	11,7	136	16,5	136	18,5
Suunnitelman mukaiset poistot	–	–	23	2,8	40	5,4
Arvon alentumiset	–	–	–	–	–	–
Liiketulos	75	11,7	113	13,7	97	13,2
Osinkotuotot	–	–	–	–	101	13,8
Muut korko- ja rahoitustuotot	54	8,5	5	0,6	3	0,4
Kirjatut valuuttakurssierot	–	–	–	–	–	–
Korko – ja muut rahoituskulut	–	–	5	0,6	12	1,6
Sijoitusten ja arvopapereiden arvon alentumiset	–	–	–	–	–	–
Osuus osakkuusyhtiöiden tuloksesta	–	–	–	–	–	–
Välittömät verot	24	3,8	27	3,3	22	3,0
Nettotulos	105	16,4	86	10,5	167	22,8
Satunnaiset tuotot	299	46,8	212	25,8	190	25,9
Satunnaiset kulut	74	11,6	76	9,2	129	17,6
Satunnainen osakkuusyhtiötulos	–	–	–	–	–	–
Konserniavustukset	–	–	–	–	–	–
Kokonaistulos	330	51,6	223	27,1	229	31,2
Vapaaehtoisten varausten kasvu	–	–	–	–	–	–
Poistoerot	–	–	–	–	–	–
Muut oikaisuerät	–	–	–	–	–	–
Vähemmistön osuus tuloksesta	–	–	–	–	–	–
Kirjanpidon tulos	330	51,6	223	27,1	229	31,2

LIITE 3. Kohdeyrityksen kassavirtalaskelma 2011–2013

Kassavirtalaskelma	2011/1		2012/1		2013/1	
	2		2		2	
	t. euroa	%	t.euroa	%	t.euroa	%
Liikevaihto	639	100	822	110,6	734	93,1
– Myyntisaamisten kasvu	..		79	10,6	– 55	– 7
– Osatuloutussaamisten kasvu
Saatujen ennakkomaksujen kasvu
Myynnin kassatulot	639	100	743	100	788	100
Liiketoiminnan muut tuotot	..		4	0,5	8	1
– Aineostot
Ostovelkojen kasvu	..		3	0,4	14	1,8
– Ennakkomaksujen lisäys
– Henkilöstökulut	479	75	577	77,77	485	61,5
– Ulkopuoliset palvelut
– Muut lyhytvaikutteiset kulut yhteensä	85	13,3	113	15,2	120	15,2
Siirtyvien erien lisäys	..		38	5,1	11	1,4
Pakollisten varausten lisäys
Valmistus omaan käyttöön
Toimintajäämä	75	11,7	98	13,2	216	27,4
Rahoitustuotot	54	8,5	5	0,7	104	13,2
– Rahoituskulut	..		5	0,7	12	1,5
– Verot	97	15,2	71	9,6	42	5,3
Osingot	..		408	54,9	123	15,6
Konserniavustukset
Satunnaiset tuotot – kulut	298	46,6	180	24,2	81	10,3
Rahoitusjäämä	330	51,6	– 201	27,1	225	28,6
– Investoinnit	660	103,3	218	29,3	113	14,3
– Sijoitusten ja pitkäaik. saamisten muutos	4	0,5
– Erittelemättömät investoinnit
Investointijäämä	– 330	51,6	– 419	56,4	108	13,7
Pitkäaikaisen vieraan pääoman lisäys	..		122	16,4	– 49	– 6,2
Lyhytaikaisen vieraan pääoman lisäys	..		95	12,8	– 58	– 7,4
Pääomalainojen lisäys
Oman pääoman lisäys	551	86,2	– 1	– 0,1
Rahavarojen lisäys	..		– 127	– 17,1	– 66	– 8,4
Muiden lyhytaikaisten saamisten lisäys	..		– 76	– 10,2	66	8,4
Oikaisuerät
Kassalaskelman tasaus	– 330	51,6	1	0,1

